

Redakcija - uprava: Ljubljana,
Kopitarjeva 6, Telefon 4001 - 4004

Mesečna naročnina 10 Bz, za in-
samstvo 11-50 Bz,

Cena posla: Ljubljana 10.000 za
naročnino in 10.349 za inzerate

SLOVENE

Naročite se čimprej na
SLOVENEVO KOLEDAR
da ne boste ostali brez sleda!

NOVEMBER - 1943

28

NEDELJA

93 Anglo-amerikanische Terrorflugzeuge abgeschossen

Erfolgreicher deutscher Torpedoflugzeugangriff auf Truppentransporter Geleit vor der Algerischer Küste: zwei Zerstörer und drei Transporter mit insgesamt 38.000 BRT versenkt 151 Sowjetpanzer am Brückenkopf Nikopol und im Dnjepr-Bogen zerstört

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 27. November. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Am Brückenkopf Nikopol und im grossen Dnjepr-Bogen führten die Sowjets mit starker Panzerunterstützung neue Angriffe. Sie wurden in erbitterten Kämpfen abgeschlagen und aus mehreren örtlichen Einbruchstellen durch entschlossene Gegenangriffe wieder geworfen. 151 Sowjetpanzer wurden dort abgeschossen.

Während im Raum von Tscherskassy heftige Kämpfe noch im Gange sind, scheiterten westlich Kiew und bei Korosten mehrere feindliche Angriffe nach harten Kämpfen.

Westlich Gomel und südwestlich Kričschew stehen unsere Truppen in schweren Kämpfen mit vordringenden feindlichen Kampfgruppen.

Südlich und nordwestlich Nowel brachten eigene Angriffe örtliche Erfolge.

Im Süden der Ostfront errangen das erste und zweite Bataillon des Jäger-Regimentes 204 unter Hauptmann Dietz und Hauptmann Widmer in harten Kämpfen gegen vielfach überlegenen Feind durch ihre beispielhafte Haltung hervorragende Abwehrerfolge.

An der süditalienischen Front verlief der Tag ruhig.

Deutsche Torpedoflugzeuge griffen vor der algerischen Küste ein aus grossen Truppentransportern bestehendes stark gesichertes feindliches Geschwader mit grossem Erfolg an. Sie ver-

senkten zwei Zerstörer und drei Transporter mit insgesamt 38.000 BRT. Zwei weitere Zerstörer, ein grosser Transporter und ein Bewacher wurden schwer beschädigt.

Ein weiterer schwerer Nachtangriff der deutschen Luftwaffe richtete sich gegen den feindlichen Nachschubstützpunkt Neapel.

Am gestrigen Tage drangen nordamerikanische Bomberverbände in die Deutsche Bucht ein und führten einen Terrorangriff auf die Stadt Bremen, bei dem mehrere Krankenhäuser, Altersheime und Kulturstätten zerstört wurden. Jagd- und Zerstörergeschwader vernichteten zusammen mit anderen Luftverteidigungskräften nach bisherigen Meldungen 41 feindliche Flugzeuge.

Dreizehn weitere nordamerikanische Bomber und Jäger wurden über den besetzten Westgebieten zum Absturz gebracht. Britische Bomberverbände flogen in der vergangenen Nacht in das Reichsgebiet ein und führten neue Terrorangriffe. Teilkraften griffen Stuttgart an, während andere Verbände gegen die Reichshauptstadt vorstießen und auf mehrere Stadtteile verstreut Spreng- und vor allem Brandbomben warfen. Es entstanden Schäden. Nachtjäger und Flakartillerie schossen, soweit bisher festgestellt, 39 britische Bomber ab. Damit verlor der Feind in den letzten 24 Stunden über dem Reich und den besetzten Westgebieten 93 Flugzeuge, fast ausschliesslich schwere viermotorige Bomber.

Deutsche Flugzeuge warfen in der Nacht zum 27. November Bomben auf das Stadtgebiet von London.

Vzorno vedenje berlinskega prebivalstva

Berlin, 26. nov. DNB. Iz inozemstva stalno prihajajo glasovi, ki hvallajo vzorno vedenje berlinskega prebivalstva ob zadnjih angleških terorističnih napadih na nemško prestolnico. Tako piše list »Neue Zürcher Zeitung« med drugim: »Brez pretiravanja lahko rečemo, da so se Berlinčani v celoti izkazali dorasle položaju.« Poročevalec poudarja, da ni nikjer naletel niti na najmanjšo paniko in da sleherni ali opravlja svoje dnevno delo ali pomaga, kjer je možno kaj rešiti ali pomagati. Vsi se počutijo kot velika skupnost.

Berlinski dopisnik lista »Tate« poroča med drugim: »Prestolnica je dobro prešla svojo preizkušnjo in ni potrebno biti prerok za ugotovitev, da se po vsem tem, kar je prestala v obeh terorističnih nočeh, ne da z ničemer ugnati. Kdor ni doživel teh dveh napadov, se ne more zamisliti v trenutku in ure, ki jih je označeval skoraj grozoten mir in hladnokrvnost prebivalstva.«

Nek švedski častnik opisuje v listu »Svenska Dagbladet« svoje vtise, v katerih poudarja, da sleherni, ki govori o paniki v Berlinu, ne govori resnice. Vsi ljudje so dokazali zelo veliko pripravljenost na pomoč. Delavci, s katerimi je govoril, so po prečutih nočeh šli zjutraj takoj na delo.

Finski list »Kuuppalehti« piše o zaščiti berlinskega prebivalstva: »Živci ostanejo trdni, morala Berlinčanov pa čvrsta in neomajna.«

Španski list »Informaciones« poudarja tovarništvo Berlinčanov in piše med drugim: »Berlinsko prebivalstvo ni hotelo zaostajati za junaštvom drugih nemških mest. Disciplinirani in pripravljeni na pomoč Berlinčanov je bila vsega spoštovanja vredna.«

Stockholm, 26. nov. DNB. Stockholm-

ski tisk prinaša daljša poročila švedskih očividcev, ki so prispeli z letalom v Švedsko, o zadržanju Berlinčanov po terorističnih napadih na glavno mesto Nemčije. Vse švedske očividce je globoko dojmilo vzgledno, hrabro zadržanje, ki ga je berlinsko prebivalstvo izpričalo med najhujšimi urami ob dežju bomb in ob požarih. Iz Švice prihajajoči švedski strokovnjaki za protiletalsko obrambo major Nordzell je izjavil v razgovoru za zastopnika lista »Dagens Nyheter«, da je služba očiščenja v Berlinu zelo dobro delovala. Prebivalstvo prestolnice se mora priznati, da je pokazalo nezalostni mir. Kake panike ni bilo nikjer videti.

»Svenska Morgenbladet« piše v daljšem poročilu, da iz Berlina vračajoči se Švedi ne morejo dovolj pohvaliti duševno moč in mir, ki so ju ob preizkušnjah zadnjih dveh dni izpričali Berlinčani. Zena zastopnika švedskega vojaškega atašeya v Berlinu Karin Elinen je izjavila švedskim zastopnikom tiska, da navzlic vsem težavam nič ni moglo zlomiti poguma Berlinčanov.

»Stockholms Tidningen« posebno poudarja, da so očiščevalna dela v Berlinu že v polnem teku. Vsi iz Berlina prihajajoči potniki soglasno izpovedujejo, da Berlinčani niso obupani. V največji in nepopisni nesreči so ohranili svoj mir.

Tako so tudi najokrutnejši teroristični napadi na sree Nemčije, na Berlin, pokazali, da sovražnik z divjaškimi bombnimi napadi ne bo nikdar zrahljal morale nemškega prebivalstva ali uničil nemškega bojnega duha. S temi napadi prav tako nikdar ne bo odločil vojne, pač pa bo izrazil strahotne represalije in še bolj razneli borbeno pripravljenost nemškega ljudstva proti gangsterskim napadalcem.

Poljski znanstveniki deportirani v Rusijo

Zeneva, 27. nov. DNB. V Londonu izhajajoči poljski list »Wiadomości Polskie« objavlja članek iz Biltene, poljskega instituta za umetnost in znanost v Ameriki, ki nosi naslov »Deportacija in smrt«. Po tem članku so bili ob sovjetski zasedbi vzhodne Poljske med drugimi prijeli in odpeljani v razne dele Sovjetske zveze naslednji poljski znanstveniki in univerzitetni profesorji: Mihael Czarnokonski, profesor na centralnem zavodu za fizično vzgojo; Ludvin Dworzak, profesor kazenskega prava na Lwowski univerzi; Kazimir Grybowski, lektor za kazensko pravo na Lwowski univerzi; Ladislav Karkovicki, profesor za ginekologijo na univerzi v Vilni; Anton Lewkiewicz, urednik na zavodu Ossolinski v Lwovu; Zysbard Kienicki, profesor zgodovine na univerzi v Vilni; Tadeusz Szantoch, profesor na univerzi v Krakovu; Stanislaw Sylwinski, prof. na univerzi v Lwovu; Marcin Zielinski, profesor za nevrologijo na univerzi v Poznanju. Ker je bilo doslej nemogoče dobiti podrobnejša obvestila o omenjenih deportiranih, jih je treba smatrati za mrtve. To je bilo mogoče v enem primeru tudi ugotoviti, in sicer v primeru Majesza Schorra, pro-

fesorja za semitske jezike na varšavski univerzi, ki je umrl 8. julija 1941 v petem delavskem kazenskem taborišču v uzbeški sovjetski republiki. Pokopan je bil na pokopališču za ujetnike v grobu št. 30.

Kdo je vojni zločinec

Lizbona, 27. novembra. DNB. Portugalski pravnik dr. Cunha Costa se bavi v časopisu »Esfera« o moskovskih sklepih, na osnovi katerih naj bi bili vojni zločinci kaznovani. Toda koga je treba smatrati za vojnega zločince, se sprašuje list. Če že govori o vojnih zločincih, potem se pri tem ne sme pozabiti nosilcev letarskega terorja, ki mečejo tone bomb na bolnišnice, šole, zavetišča, otroke in bolniške sestre, ki so se posvetile visoki človeškimi nalogi, ki jih pa letalski zločinci hladnokrvno ubijajo. Ti so v prvi vrsti vojni zločinci. Pisce končuje z besedami: Ker ljubim pravico in ji služim, moram z ogorčenjem odklanjati tako tolmačenje besede »vojni zločinec«, s katero hoče politika nadvladati pravico.

93 anglo-ameriških terorističnih letal sestreljenih

Uspešen napad nemških torpednih letal na ladijsko spremeljavo, ki je vozila čete, pred alžirsko obalo - Dva rušilca in tri prevozne ladje s skupno 38.000 tonami potopljene 151 sovjetskih oklepnikov uničenih pri Nikopoljskem mostišču in v Dnjeprvem loku

Führerjev glavni stan, 27. nov. DNB.

Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Pri Nikopoljskem mostišču in v velikem Dnjeprvem loku so izvedli Sovjeti z močno podporo oklepnikov nove napade. V srditih bojih so bili odbiti in vrženi z močnimi protinapadi iz mnogih krajevnih vdornih mest. 131 oklepnikov je bilo tamkaj sestreljenih.

Dočim trajajo na prostoru pri Čerkasih še silne borbe, se je po hudih bojih zahodno od Kijeva in pri Korostenju izjalovilo več sovražnih napadov.

Zahodno od Gomela in jugozahodno od Kričeva so naše čete v težkih bojih z napredujočimi sovražnimi bojnimi skupinami.

Južno in severozahodno od Nevela so dovedli lastni napadi do krajevnih uspehov. Izredne obrambne uspehe sta si priborila na jugovzhodnem bojišču vsled svojega zgledega zadržanja prvi in drugi bataljon lovskega polka št. 204 pod vodstvom stotnika Dietza in stotnika Widmerja v težkih bojih proti večkrat nadmočnemu sovražniku.

Na južnoitalijanskem bojišču je dan mirno potekel. Nemška torpedna letala so pred alžirsko obalo z velikim uspehom napadla neko močno zavarovano ladijsko spremeljavo, sestojčo iz velikih prevoznih ladij za čete. Potopila so dva rušilca in tri prevozne ladje s skupno 38.000 tonami. Dva nadaljnja

rušilca, 1 velika prevozna ladja in 1 stražna ladja so bile težko poškodovane.

Nemško letalstvo je izvršilo nov težak napad na sovražno oskrbovalno oporišče Neapelj.

Včeraj so priletele severnoameriške bombniške jate nad Nemški zaliv in so izvedle teroristične napade na mesto Bremen, pri katerem je bilo porušeno več bolnišnic, zavetišča za starce in kulturnih zgradb. Jate lovskih in rušilnih letal so sestrelile skupno z ostalimi silami protiletalske obrambe po dosedanjih poročilih 41 sovražnih letal.

13 nadaljnjih severnoameriških bombnikov in lovcev je bilo sestreljenih nad zasedenimi zahodnimi ozemlji. Britanski bombniški oddelki so prileteli v pretekli noči nad državno ozemlje in izvedli nove teroristične napade. Del sil je napadel Stuttgart, dočim so prodri ostali oddelki do državne prestolnice in odrgli na več mestnih delov raztreseno razstrelilne in predvsem zažigalne bombe. Nastale so škode. Nočni lovci in protiletalsko topništvo je po dosedanjih ugotovitvah sestrelilo 39 britanskih bombnikov. S tem je izgubil sovražnik v zadnjih 24 urah nad Nemčijo in nad zasedenimi zahodnimi ozemlji 93 letal, skoraj izključno same težke štirimotoorne bombnike.

Nemška letala so v noči na 27. novembra vrgla bombe na področje mesta Londona.

Evropa in Vzhodna Azija

Berlin, 27. nov. DNB. Narodnosocialistična korespondenca objavlja tale članek štabnega vodje Helmuta Sündermanna:

V minulih novembrskih dneh 1943. so mnogi vrgli svoj pogled nazaj na oni mračni čas, v katerem se je prva svetovna vojna po štiri in pol letnem trajanju dramatično končala. Očitno nam je pri tem razlika med nemškim položajem v Evropi takrat in danes. Če pregledamo popolnoma drugačni položaj našega bojišča in osnovno razliko med notranjim stanjem našega naroda, potem vidimo v primerjavi s sedanjim stanjem osnovne značke naše sedanje moči.

Sovražnik in prijatelj sta se udeležila te razprave in vsak je napravil svoje sklepe. Nemčija in Evropa sta se začeli zavodati dejstva, da kaže ekstenziji boji našega kontinenta v velikih dimenzijah, ki jih je dosegel, danes nesorazmerno več šans za našo končno zmago kot pred štirimi leti ob začetku velike borbe — na drugi strani pa je slišal sovražnik v nasprotju s pričakovanimi poročili o zmagi le malo tolažilnih napovedi o nadaljnjih velikih spopadih in krvnih žrtvah na evropskem bojišču.

Kakor so bili ti pogledi nazaj in v bodočnost pravilni in koristni za sodbu o pravem stanju sedanje vojne, se zde vendar v eni točki potrebni dopolnitve: preveč je na pogled ujet v spomine na 1914-1918, preveč se gibajo naša razmotrivanja v tirihi, ki jih je zarislal takratni svetovnostrateški položaj. Takrat je navalila zveza vseh svetovnih sil na notranje boje Nemčijo, ki se je morala braniti v ozkih mejah brez na bodočnost vplivajoče ideje. Danes pa stojimo ne samo v Evropi v borbi kontinentalnega formata, ki jo vodi misel nove velike koncepcije o notranji pomiritvi našega kontinenta — moč sovražnega navalja je tokrat celjena ter jo veže v velikem delu ogromno vojno pozorišče v vzhodni Aziji, ki ima z nami skupno parolo o bodočem novem redu doslej zmeđenih razdeljenih narodnih in političnih sil.

Fraza o »pohodu na Berlin« ne more več obvladati danes izključno besedičenja naših nasprotnikov, ki so prisiljeni,

postaviti v svoj načrt tudi vkorakanje v Tokio ter smešnost svojih trditvev razgaliti tudi popolnoma nepristransko. S svojimi letali in oklepniki, ki jih proizvajajo, morajo oskrbovati ne samo svoje sovjetske zaveznike, ne samo Anglijo in južno italijansko bojišče, temveč morajo uporabljati svoje ladijstvo za prevoz v Indijo, v Avstralijo ter na Salomonske otoke. Ne samo Liverpool, Oran in Salerno, temveč enako mučna imena kakor Pearl Harbour, Bougainville in Port Darwin so namembne luke njihovih prevozov. Ne samo v Atlantskem morju rabi vsaka tona njihovega ladijskega prostora dražega in navzlic temu tolikokrat brezkoristne zaščite velikih mornariških enot, tudi po širnih morjih Pacifika morajo ameriške spremljave uporabljati zaščito svojih vojnih ladij ter jemati nase veliko tveganje. Noben strateški račun Angležev in Amerikancev se ne da začeti, noben načrt ne more biti izdelan, ne da bi se vanj z velikimi črkami vpisal veliki činitelj Vzhodne Azije.

Za Amerikance pa stoji enako kot za Angleže pri tem v Vzhodni Aziji čisto očitno več na kocki na evropskem bojišču. Kaj naj iščejo ameriški vojniki v Evropi? Od tu se je njihova domovina vedno samo oplojala in ni nikoli bila ogrožena. Kaj naj Angleži dosežejo v Evropi? Trdijo, da se tukaj bore za staro formulo »ravnovesja sil«, toda pri tem vedo, da bi jim ta popolnoma zastareli list papirja v primeru sovjetske zmage padel raztrgan pred njihove noge. Na drugi strani leži v Indiji, pred vratmi katere stoji danes Japonska, težišče angleške moči in bogastva imperija. Od 450 milijonov prebivalcev vsega angleškega svetovnega imperija jih živi samo v Indiji 380 milijonov. Če pade Indija, potem Anglija ne bi bila večja kolonialna država kot je bila Nizozemska pred sedanjo vojno. Na taka dejstva moramo misliti, če hočemo razumeti, kaj pomeni Vzhodnotrzijsko bojišče za sedanjo vojno, ki bo nekoč zaradi svojega v resnici ves svet obsegaajočega pomena pršla v zgodovino človeštva kot velika svetovna vojna, in to ne nazadnje zaradi tega.

Litvanci proti moskovskim poželenjem

Vilna, 26. nov. DNB. V četrtek so litvanske oblasti priredile v Vilni zborovanje, ki je dalo odločen odgovor Litvanec na nova Stalinova poželenja po priključitvi.

Po govorih vilnskega župana in ravnatelja protiboljševskega študijskega odbora v Vilni je bila prečitana protestna resolucija, ki je bila točko za točko z nepopisnim navdušenjem in odobravanjem sprejeta in potrjena. V tej resoluciji čitamo med drugim:

Leta 1940. so sovjetske divizije z zvišano zahrbtnostjo zasedle litvansko državo. Protij volji litvanskega naroda so bili ponarejeni sklepi narodnega sejma in država priključena Sovjetski zvezi. V tem enim letu boljševskega gospodarstva štala imela umor in teror sledeče učinke: 15.000 Litvanec je trpelo v boljševiških zapornih, 5000 jih je bilo pobitih in nad 40.000 odgnanih v Sibirijo. Zasebna lastnina je bila razlašena in vsi delovni sloji so prišli pod boljševiški jarem. Danes grozi znova boljševizem, da bo napadel Litvo s pomočjo sovjetske armade.

Zato sporočamo vsemu svetu naš odločni protest proti tej nameri in pozivamo na borbo proti ograževanju. Kakor prostovoljci iz leta 1941., tako bomo tudi mi vsi sprejeli sovjetske imperialiste z ognjem in mečem. Litvanski narod ni imel nikoli in ne bo imel nikoli ničesar skupnega z boljševizmom.

S petjem litvanske himne je bilo končano to zborovanje, ki je izreklo svoj odločni »ne« na Stalinove in njegovih pomočnikov zahteve.

Ko so bile baltске države Litva, Estonika in Latvija prvič zasedene, je ta ali oni morda še verjel v sladke sovjetske obljube o osebnih ali narodnostnih svobodi. Sedaj tega ni več. Prebivalstvo vseh krajev in vseh narodov, ki so že enkrat bili pod boljševiško knuto, ve, da je v primeru ponovne sovjetske zasedbe čaka samo eno: osebna in narodna smrt. Zato so se vsi od Litve do Finske dvignili kot en mož in so pripravljeni rajši žestno pasti v boju proti nečloveškemu boljševizmu, kot pa še enkrat počakati

Tedenski pregled bojev na vzhodu

Naravna močna obrambna črta na vzhodnem bojišču je reka Dnjeper, ki je široka nad en kilometer. Za zgraditev mostišča preko take reke je potrebna zaposlitev velikih vojaških sil. Zato drže nemške čete južni del Dnjepra v svojih rokah. S pomočjo spretno organizacije, ki jo imajo Nemci, se to da izvesti z znatno šibkejšimi silami, kot jih mora uporabljati nasprotnik. Sovražnik pa ravno nasprotno potrebuje izredno mnogo človeških in drugih sil, če hoče kje prodreti. Pri navedenem položaju je seveda verjetnost za zadevanje izstrelkov znatno večja tam, kjer je nagradnega več vojaštva, torej pri boljševikih, ki imajo zato sorazmerno mnogo večje izgube. To je torej tako rekoč »ekonomski« manever, ki se ga poslužuje nemška armada; zadati ob minimalnih lastnih izgubah nasprotniku maksimalne izgube.

Ob srednjem Dnjepru so izvedle nemške armade v začetku tega tedna spretno pripravljene protinapade, ki je že rodil lepe uspehe. To dejstvo dokazuje resničnost navedb nemškega poveljstva, da nemški umik v Rusiji ni izveden, kot trdi nasprotna propaganda, zaradi poraza, ampak edinele v ekonomsko-vojne namene: skrajšati bojišče in se posvetiti obrambi ob naravnih ovirah (prej Don, sedaj Dnjeper), ki nudi izredno ugodnost za uničevanje edine prednosti sovjetske vojske, namreč številne premoči. Omenjeni protinapad pri Kijevu ima torej namen, vreči sovražnika nazaj preko južnega Dnjepra, ker za Dnjeprom do Karpotov ni več nikake večje naravne ovire za Sovjete. S protinapadom na srednjem odseku je na ta način nemško poveljstvo razbremenilo obrambo južnega Dnjepra, kjer se vrši izčrpalna bitka. Ob severnem Dnjepru pa tvori naravno oviro poleg Dnjepra samega še močvirnato področje. Bistvo sedanje bitke na vzhodu je torej za Dnjeper, ki ima namen, čim bolj spreminiti številčno ravnotežje v korist nemških sil.

Opozorilo radijskim naročnikom!

Opozorilo radijskim naročnikom. V ponedeljek, 29. nov. 1943, bo ob 19.40 govoril v radiu g. predsednik pokrajinske uprave general Leon Rupnik pod naslovom: »To se tiče vsakega.«

Novi nemški odlikovanci

Führerjev glavni stan, 26. nov. DNB. Führer je podelil dne 25. novembra kot 42. vojaku nemške vojske hrastove liste z meči ki viteškega križca Železnega križa stotniku Hans-Ulrichu Rudelu, skupinskemu poveljniku v jati strmoglavnih letal; in hrastove liste k viteškemu križcu Železnega križa podpolkovniku Hans-Henningu, Freiherr-u von Beustu, komodoru jate bojnih letal kot 336. vojaku; podpolkovniku Dietrichu Rabaku, komodoru jate lovskih letal kot 337. vojaku, in stotniku Wilhelmu Lemkeju, skupinskemu poveljniku v jati lovskih letal kot 338. vojaku nemške vojske.

Sveta zveza med Bolgarijo in Nemčijo

Sofija, 27. nov. DNB. Na petkovi seji sobranja je bila v prisotnosti predsednika vlade in zunanjega ministra končana debata o odgovoru na prestolni govor. Poslanec Strundžov je naglasil, da veže Bolgarijo na Nemčijo sveta zveza. Nemčija je pripomogla Bolgariji k narodnemu zedinjenju. Glede židovskega vprašanja je poslanec izjavil, da bi se najbolje rešilo tako, da Bolgarija izžene vse žide.

Prihodnja seja sobranja bo v sredo. Na tej seji bo govoril ministrski predsednik Božilov in več ministrov.

Tracija, Macedonija in Dobrudža spadajo k Bolgariji

Sofija, 26. nov. DNB. Narodni poslanec Kožuharov, ravnatelj lista »Slovot«, je v govoru na zasedanju sobranja med drugim izjavil, da zahteva Bolgarija Tracijo, Macedonijo in Dobrudžo, Macedonija je sestavni del Bolgarije in zato se ji Bolgari ne bodo nikoli odrekli.

Kratka poročila

Rim, 27. nov. DNB. Vojni minister maršal Graziani je odredil, da dobijo častniki, podčastniki in moštvo republikanske oborožene sile na bojnem polju brez razlike enako oskrbo. S tem je odpravljena napaka, ki je vplivala v prejšnji italijanski armadi zelo slabo na njeno stanje.

na strahotne muke in grozno preganjanje ter smrt pod krogami sovjetskih krivnikov. Pri tem zaman pričakujejo pomoč od bogataškega zahoda. Moskovska konferenca jim je še bolj odprla oči in zato so se še z večjim zaupanjem oklenili Nemčije, ki jih dejansko brani pred uničenjem od strani Sovjetov.

Proč s polovičarstvom!

Gospod urednik! Kot odločno protikomunistično usmerjen Slovenec Vam pošiljam te vrstice in mislim, da jih boste radi aktualnosti vprašanja, o katerem govore, kljub pomanjkanju prostora objavili v svojem uglednem listu.

Vsak Ljubljčan je lahko v zadnjem času sam ugotovil, da se je število prebivalstva slovenske prestolnice te dni znatno pomnožilo z novimi doseljenci, begunci iz Dolenjske. Z precejšnje število se jih je zateklo v Ljubljano. Prihajajo pa še vedno novi. Med njimi celo družine. Prav te dni sem sam na lastno oči videl, kako je po ljubljanskih ulicah vodila že starejša žena svoje še maloletne otroke, ki so bili kljub hladnemu in deževnemu vremenu napravljeni še čisto letno. In ti reveži so imeli od mraza že čisto modre roke.

In kam prihaja vsa ta množica naj-večjih slovenskih revežev, ki beže pred komunističnimi osvoboditelji in ki so izgubili prav vse, svoje domovine, vse svoje premoženje, ker so pred podvignimi krovokoli morda mogli rešiti zgolj malenkostno perilo iz golo življenje? V Ljubljano. V tisto Ljubljano, ki je komunistično revolucijo v Sloveniji pripravljala, jo podpirala in jo podpira še danes! Vem, da se oblast trudi, da tem največjim revežem, živim pričam komunističnih zverstev po slovenski deželi, preskrbi vsaj streho nad glavo in skromno prehrano. Vse vem. Vem tudi, da se zaplenjene »bajete« prvenstveno uporabijo za stanovanja komunističnih žrtev. Vem, da se predsednik zavrača za upravo premoženja, zaplenjenega upornikom, g. sodnik Strucler, znan nacionalist in protikomunistično usmerjen mož, odločno trdi, da se v vsem izvedejo navodila g. predsednika pokrajinske uprave, da razne nesrečne dolenjske družine v Ljubljani ne ostanejo brez vsega na cesti. Vem, da so to težke skrbi, ogromni napor in brezmejni izdatki.

Ko pa hodim tako po ljubljanskih ulicah, srečujem na istih ulicah poleg zaskrbljenih in vpadlih obrazov dolenjskih beguncev, tudi žene raznih ljubljanskih zdravnikov, odvetočev, z eno besedo, žene moč iz tkiv. »Zbujšec ljubljanske družbe. In ugotavljam, da so te gospe še vedno dobro razpoložene, kakor so bile poprej, kakor, da se v tem času ni prav nič zgodilo, čeprav so skoro vsi njihovi možje odšli osvobodjati domovino v hoso. In te gospe so še vedno brezbrizno sprehajajo po ljubljanskih ulicah. — In se spominjam, da je policijska uprava še pred časom pozvala vse hišne lastnike in delodajalce, da so ji morali v zelo kratkem roku sporočiti imena vseh tistih, ki so zapustili Ljubljano in se šli osvobodjati vojsko med komuniste. Policijska oblast, v to sem trdno prepričan, je na ta način gotovo dobila v roke seznam vseh teh »rodoljubov«, ki sedaj z »ogljem in metek« uničujejo našo domovino ter naša mesta in kraje spreminjajo v kupe razvalin in pogorišč ter pobijajo vsakogar, ki se slepo ne podvrže komunistični tiraniji!

Večina teh ljudi je bila in je še danes v gnetnem oziru dobro podprta. V Ljubljani imajo udobna in topla stanovanja. In tudi po njihovih shrambah bi se še našla čedna živilska zaloga. In sedaj čuje, gospod urednik, ali mislite, da bi bilo krivice, če bi n. pr. oblast vsem takim, za katere je ugotovljeno, da so odšli med komuniste, v Ljubljani pa imajo prostora in udobna stanovanja, enostavno zaplenila ta stanovanja in vanje spravila vsaj najpotrebnejše dolenjske žrte. Mislim tu v prvi vrsti na ženske in otroke, ker, ljudje božji, zima se nam vsak dan vse bolj trdovratno vsiljuje! Ali bomo dopustili, da bodo ti otroci, ki so že v svoji najnežnejši dobi morali doživljati komunistične »raje« na zemlji, sedaj v Ljubljani še zmuravati? In ali je to socialna pravica, da se danes mnogo teh nesrečnih dolenjskih družin potika po raznih zavetisti in sam še ne vem kod, v Ljubljani je pa vse polno stanovanj, katerih gospodarji so med komunisti. In ta stanovanja so danes na razpolago samo njihovim ženam, da se po njih lahko sprehajajo! V dnevnem časopisu — dosedaj namreč še nisem bral nobenega poziva teh »zbujšec ljubljanskih družin«, čeprav vsak dan preberem tudi vse drobne novice, da bi bila katera od teh družin povabila k sebi na stanovanje kakoga dolenjskega begunskega otroka, kakor so n. pr. svoječasno delale srbske in hrvatske družine v Beogradu in Zagrebu. Zato naj poseže vmes oblast in naj tudi tu uveljavljuje pravico v korist tistega, ki je moral trpeti samo zaradi tega, ker je ostal zvest svojemu narodu in domovini in je nastopil proti svojemu največjemu sovražniku in krovokolu — komunistu!

Bodite prepričani, gospod urednik, da bi tak ukrep odkrito pozdravila vsa poštena in potez. Zavedajoč se namreč vsi, da komunizma na slovenski zemlji ne bomo iztrebili in uničili samo s »član-ki« v dnevnem časopisu in z radijskimi predavanji, temveč samo z vsestransko organizirano borbeno akcijo vsega protikomunistično usmerjenega slovenskega sveta! Borba mora biti neizprosnostna in dosledna. Eden mora izginiti. Za oba na slovenski zemlji ni več prostora. In zato mora udarec zadeti vsakogar, ki je kriv sedanje slovenske nesreče. Pa naj bo hišni minister, ban, senator, poslanec ali pa čestni pometal! Vsaka obzirnost v borbi za uničenje komunizma je danes zločin proti narodu in domovini. — a.

ZA MIKLA VZA! MARTIN KRPA

in kolekcije knjig »SLOVENECE
KNJIŽNICE« so najlepše Miklavčeve
darilo!

Veličasten pogreb župnika Lavtižarja v Ratečah na Gorenjskem

Na zadnje slovo so prihiteli od vseh strani užalosteni verniki

V noči in v megli smo prispeli k njegovemu mrtvaškemu odru. Ležal je v hišni kapelici. Glava mu je utrujeno sponela na blazini. Bolan je bil komaj tri dni. Poslednje dni ga je — vedno pogumneja — begal neprestan strah. Prosil je za zdravnika in duhovnika.

K pogrebu se je zbrala ogromna množica. Celo Koka je poslala svoje zastopnike. Ko smo stopali v žalno sprevedu v farno cerkev, je odgnala Ponca svoje megle in otožno zrla na zbijajočo se rakev. Kolikokrat se je pokojnik iz svojega doma nemo razgovarjal z njo. Zdaj sta se pozdravljala zadnjič.

Pogrebni sprevod je bil zelo slovesen in je obsegal 17 točk: 1. križ in dva ministranta; 2. župnija Dovje s svojim vencem; 3. župnija Kranjska gora s svojim vencem; 4. otroci iz Rateč s svojim vencem; 5. pevci; 6. ključarji sosednjih župnijskih cerkev; 7. venci (16); 8. tri beločrvene deklice so nosile kelih in stolo ter odlikovanja; 9. ministranti (6); 10. ključarja domače farne cerkve; 11. duhovščina (10); 12. krsta; 13. pokojnikovi sorodniki; 14. zastopniki domače občine; 15. zastopniki oblasti; 16. župnija Rateč; 17. ostali udeleženci. Pogrebci so šli v sprevedu po trije in trije.

V cerkvi je sveto mašo zadušnico opravil župnik iz Kranja Beuke, pokopaval pa je zastopnik celovškega nadškofa g. Kadaras, do farne cerkve pa je vodil sprevod pred. g. kanonik Volc. Med duhovščino so bili še kancler ljubljanske škofijske ordinariata g. Jagodič, g. župnik Cuderman, dekan Podvinski, župnik Kraker z Bleda in kaplan Hiti iz Begunj. Kranjskogorski pevci so pred pokojnikovo hišo, v cerkvi in na pokopališču zapeli naše znane žalostinke.

V imenu nadškofa je pri grobu spregovoril njegov kancler. Nato je pristopil h grobu rateški župan, ki je v svojem govoru izjavil:

Govor župana domače občine

Umrli je mož!
Kje tak je še med nami,
kot on, ki spal bo v zgodni groba jami,
posuti v zimi z venci, šopki rož —?

S temi pesnikovi besedami stojimo danes ob odprtem grobu našega konzistorialnega svetnika, dolgoletnega našega župnika in častnega našega občana, gospoda Jožefa Lavtižarja, in se za vedno poslavljamo od njega. On je bil naš in mi smo bili njegovi. Župnikoval nam je nad 43 let in skrbel za nas, kakor skrbijo dobri oče za svoje otroke in za svoj dom. Da ne bi omenjal na dolgo njegovih velikih in nepozabnih del, ki jih je nešteto, se spomnimo samo požara leta 1905, ko je bilo nad polovico naših Rateč upepeljenih. Kako je blagi pokojnik tedaj delal in prosil, da so si mogli oni, ki jim je ogenj uničil domove z gospodarskimi poslopiji vred, sezidati nove domove in nova gospodarska poslopja. Spomnimo se dalje njegovega truda za našo lepo železniško postajo ob vhodu v našo dolino Planico. In spomnimo se njegovega dela s peresom, saj so njegove smernice, spomini, povesi in popisi njegovih potovanj po Evropi, Aziji, Afriki in celo Ameriki in njegove popevke, pesmi in operete, tako preproste in ljubke, da nam nehotе vrtrepata srce, ko jih prebiramo ali slišimo. Spomnimo se slednjih še njegovega velikega in nikdar pozabljenega dela za našo prelepo sedaj svetovnoznano Planico, ki jo je naš pokojnik kot planinec vroče ljubil. In v Planici z njimi vršaci si je naš blagi pokojnik postavil trajen spomenik s cerkvico Marije Pomagaj. Ko bomo spet poromali v to cerkvico ali tako pohiteli v Planico, gorjo bomo mislili na našega gospoda Lavtižarja, a to ne samo mi, nego tudi naši zanamci bodo častljivo govorili o velikem pokojniku kot planinskem župniku in se s hvaležnostjo spominjali njegovega delovanja. On je delal neumorno, ravnojoč se po svojem lastnem reku, ki ga je zapisal v spominsko knjigo prve planiske koče v Planici, ko je rekel:

»V žitju svojem le naprej
včasih pa nazaj poglej«

Tako je vedno delal naš blagi in veliki pokojnik.

Za dela, ki jih je pokojnik storil za našo župnijo in za našo občino, ga je naša občina pred leti imenovala za svojega častnega občana.

Ko je blagi pokojnik po dolgoletnem delovanju v visoki starosti 88 let kot župnik odšel v pokoj, ni odšel od nas, namreč je ostal med nami, preselivši se iz župnišča v svojo lično hišico v Kamnu, kjer si jo je zgradil v zadnjih letih svojega župnikovanja. Tako je on vžljubil svoje Ratečane. Kakršen je bil župnik na delu, tak je ostal kot župnik v pokoji. Za svoje Ratečane je skrbel, za nje je molil in maševal.

Sedanja vojska, ki tudi ni šla mimo njega, ga je poklicala zopet na župnikovo pot, pa ne samo v Ratečah, ampak tudi v Kranjski gori in na Dovjem, za kar mu moramo biti hvaležni Ratečani, Kranjskogorci in Dovžani. In ta težka pot je blagosti in neumorno delavnega gospoda konzistorialnega svetnika v njegovi visoki starosti 91 in 92 let utrudila, da smo ga danes s težkim srcem in odkrito žalostjo pospremili do njegovega zadnjega domovanja — do groba.

Blagi in veliki pokojnik, spaval v miru na našem prijaznem pokopališču na

vznožju naših divnih gora Ponc, Mangarta, Jalovca in Moistrovke! Kar si delal za naše doline in gore in naš dom, mi Ti nikdar nismo in ne bomo mogli povrniti. Plačilo za Tvoja velika dela naj Ti podeli Večni nad zvezdami, ker bil si mož pravice in resnice!

Večna Ti slava!

Tretji se je v imenu faranov poslovil od pokojnika Lavtižarjev naslednik, ki je izjavil:

»Dragi g. svetnik! Med žalostnimi dnevi v Ratečah je danes eden najžalostnejših.

Vi, ki ste skozi 47 let živeli in delali v župniji, legate zdaj k večnemu počitku. Saj Vam privoščimo ta počitek od težkega, trudapolnega dela zlasti ta zadnja leta.

Toda, ali veste, gospod svetnik, kaj ste s tem, ko ste zdaj odšli od nas, prizadeli nam faranom. Zapuščate nas sirote. Z Vami lega v grob vse polno naših spominov na Vas. Rateče brez Vas se nam skoro ne zde več prave Rateče. Sklonjeni od bolelosti in objokani od vročih solza, se Vam ob odprtem grobu zahvaljujemo za vse, kar ste nam v dolgih letih bili: doberotnik, pastir, oče!

Z Bogom, g. svetnik! Prosite za nas v tej težki uri in nekoč srečno svidenje z Vami pri Bogu!»

Iz dela in življenja — od tu in tam

Z Gorenjskega

Nov strankin dom v Kranju. V četrtek so imele strankine formacije v Kranju slavnostni sestanek. Pri tej priliki so odprli nove prostore okrožnega strankinoga vodstva v Kranju.

Zborovanje na Bledu. Članstvo krajevne strankine skupine na Bledu je imelo te dni skupno zborovanje, na katerem sta krajevni skupinski vodja Schumi in župan Paar poročala o aktualnih dogodkih in vprašanjih.

Glasbena prireditelja na Jesenicah. Pod okriljem organizacije KdF. je bil nedavno na Jesenicah glasbeni večer, na katerem sta Rihard Schulze in Johann Niedetzky izvajala Hindlova, Mozartova, Chopinova in Sarasotova kompozicije.

Zborovanje v Zatični. V Zatični pri Litiji je bilo te dni zborovanje članov KBV. Na njem je govoril okrožni vodja dr. Pototschnig o nalogah in dolžnostih društvenih članov.

Društveni sestanki. V zadnjem času so večji sestanki članstva KBV v Litiji, Domžalah in Kamnu. Zborovanje v Litiji je vodil krajevni skupinski vodja Zischkale, v Domžalah Krappinger in v Kamnu Strasser. Glavni govornik na vseh zborovanjih je bil okrožni vodja.

V Kresnicah je pri obiranju jabolk padel tamošnji komisarčni vodja občine tako nesrečno z drevesa, da si je pri padcu zlomil obe nogi. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico, kjer se mu je zdravstveno stanje že znatno izboljšalo.

S Spod. Stajerskega

Vodje državne delovne službe na tečaju v Vurbergu. Dne 19. novembra je prispelo na grad Vurberg pri Ptuj 32 vodij nemške državne delovne službe. Na tridnevem tečaju jih je nacionalno-politični referent pri zveznem vodstvu Corstanjen seznanil z vsemi spodnještajerskimi problemi. Udeleženci tečaja so po končanih predavanjih obiskali tudi Ptuj in Maribor, nakar so se vrnili na svoja službena mesta.

Tečaj za vrtnarje. Od 1. do 15. decembra bo v mariborski sadjarski in vinarski šoli poseben tečaj za vrtnarske mojstre. Tečaja se lahko udeležijo poklicni vrtnarji.

Predavanje v Ptuj. V novi dvorani ptujske šole je bil 18. novembra sestanek članov Stajerske domovinske zveze. Na

njem je imel dr. Schneefuss predavanje o temi: Prva in druga svetovna vojna.

Delovni jubilej. V nekem domačem podjetju pri Sv. Lovrencu na Pohorju je te dni praznoval 78letni Gregor Pokec 54. letnico, odkar je s presledkom samo štiri let nepreravno v službi pri enem in istem podjetju.

Iz Hrvaške

V Dalmaciji se vrača redno življenje. Po uničenju komunistov v posameznih dalmatinskih krajih, je sedaj hrvaška državna uprava postavila nove občinske odbore v Selcih, Crikvenici, Novem in Grudi pri Dubrovniku.

Velike komunistične izgube. Hrvatsko časopisje poroča, da so imeli komunisti na Hrvatskem v spopadu z nemškimi in hrvaškimi četami povsod zelo velike izgube. Tako je v boju na polotoku Pelješcu padlo 600 komunistov, veliko število jih je bilo ranjenih. V okolici Brčkega so imeli komunisti 278 mrtvih in 400 ranjenih. Številne izgube so imeli tolovaji tudi v bližini Sarajeva in Prijedora. V teh spopadih s komunisti, so nemške in hrvaške čete povsod privedle tudi mnogo ujetnikov ter zaplenile velike količine orožja, streliva in hrane.

Lastnikom motornih vozil

Pozivajo se vsi lastniki ali oskrbniki motornih vozil (potniških avtomobilov, tovornih avtomobilov, ambulantnih, škropljnih ali gasilskih avtomobilov, motocičlov, priklopnikov, vlačilcev itd.), ki imajo v Ljubljanski pokrajini svoje stalno bivališče, in sicer brez ozira na to, ali imajo domačo ali tujo evidenčno številko, da obvezno prijavijo vsako motorno vozilo šefu pokrajinske uprave, poslužujoč se tiskovine, ki se dobi v Uradu za civilno motorizacijo, Ljubljana, Wolfova ulica 12-I.

Te prijave, točno izpolnjene in po lastniku ali oskrbniku podpisane, in sicer za vsako vozilo na posebni tiskovini, je poslati priporočeno ali osebno oddati najpozneje do 15. decembra t. l. v Uradu za civilno motorizacijo v izogib zakonskih posledic.

Umrli je pesnik - France Balantič

Trohneče vence sem si strgal z glave, ostanki preperelih rož v laseh so znamenje, da moram v vrste teh, ki kmalu jih zdrobijo kepe rjave.

Zaman brsti v oblakih krl, zaman, ne vidim nič, oči so izgorale in predse mečem roke smrtno-bele.

Strah pomodrel je kakor cvet plavice, na vrata grobnice tlašim nosnice, poslednjih smrtnih vonjev sem pijan.

Tako je zapisal pred tremi leti kot osmošolec ter je na predsmrtno slutnjo spesnil tudi — sonetni venec. Tedaj tega sonetnega venca nisem priobčil v celoti, temveč v zadnjih letnikih Doma in sveta samo posamezne sonete iz njega, toda danes vidim, kako tesno je živele smrti v njem in kako proroško jo je čutil v svojih vizijah. Zdaj je padel in zgorel kot junaki vojsk v Grahovem in slovenska književnost je zgubila bogonarjen talent, kakor sta bila samo še Kette in Kosovel in tudi v dobi junijih let. Toda ni umrl za boleznijo pesnikov, ki ji je sicer že zapadel, temveč z orožjem kot junak na polju slave!

Ze dolgo me ni nobena smrt tako pretresla kot smrt tega mladega pesnika. V njem sem gledal največji pesniški talent med najmlajšimi. Toda vedno sem se bal za njegovo življenje. Kako plah in bolehen je bil, ko se je prvikrat oglašil kot osmošolec s svojim, v življenju in smrti neločljivim tovarišem Francetom Kremžarjem. Vtis sem imel, da je stopil predme sam Srečo Kosovel. Droban fant, z živahnimi, drobnimi očmi, z nežno otroško glavo, z očali ter mehko, beloprstno roko, pa tudi malce počim glasom: res, pravi pesnik iz romantičnih dob. Vesel sem ga bil, kajti že preje mi je Kremžar prinesel njegove rokopise in sem se takoj odločil, da ga kot srednješolske tiskam v Domu in svetu na prvih straneh. Takoj se mi je razodel velik talent. Tedaj je bil od domotozije vse bolan, kopnel je po svojem domu, prestal je ravno bolezen, mislil je zapustiti osmo šolo in oditi domov brez upe na maturo. Pregovorili smo ga, da je maturiral ter se vpisal na univerzo na slavistiko. In potem je bral češke in poljske pesnike, zanimal se je za Vrchlickega in za Mlado poljsko in češko moderno. Slavistiko je vžljubil kot pesnik, kot pesnik, ki se je neprestano bogatil in se duhovno dvigal. To leto je bilo konec njegove notranje krize in je bilo leto njegove zbirke, ki jo je uredil in ji dal naslov: Muzevna steblika. Steblo, ki se mužil Sok v vrenju! In resnično je tedanja njegova zbirka vretje, iz katerega bi izšel tudi slej ko prej kakor zrel mož. Zato je založba odkupila zbirko ter ga samo prosila, naj izpopolni zbirko z nekaterimi novimi pesmi, ki jih ima v narčtu, da bi bila zbirka ob izidu resnično dogodek v naši literaturi, kakor ga pričakujemo od Balantiča. To je bilo leta 1942.

Tedaj pa so prišli dogodki, ki so dozorili Balantiča v moža in junaka. Najprej — internacija, ki jo je doživel v Gonarsu in kjer se je izkristaliziral, da je po vrnitvi domov, takoj našel svoje mesto v vrstah vojščakov proti komunizmu. Da, ravno kot književnik in pesnik je čutil, da nastopi proti revoluciji, ki so jo napravili pesniki in književniki! To je bila njegova velika odločba, kot bi je ne pripisoval plahemu, razbolemu, notranje še malo dekadentnemu pesniku iz prede enege leta. Balantič je dozorl v moža, da se razvije — v junaka v smrti, ki je živele vedno z njim kot prijateljica in njegov pesniški navdih. V svojih sonetih iz Gonarsa je že pisal o domu in dekletu, katere oče čaka,

da jaz kot dedič mu oči zaprem, toda

Ne bom je zrl v neveselini opravi, očeta so zagrepli ji na Rabu in jaz nekoč segnil bom bogve kod!

In potem se je boril na Pudoob in se čudežno rešil, prišel bos v Ljubljano, da se vnovič uvrsti s svojim tovarišem, in prav tako nadarjenim pripovednikom — ki pa še ni stopil v javnost, dasi ima dobro prozo v svojih zvezkih — Francetom Kremžarjem med domobranci s slovensko trobojnico. Šel je nazaj v Grahovo, da se tam sreča s svojo smrtjo kmalu nato, ko smo v Ljubljani že eklenili, da izide že za Veliko noč njegova zbirka, kajti — nova poezija domobranci Balantiča bo drugačna kakor pesem mladega osmošolca, romantičnega pesnika Balantiča!

Zdaj leži »rdeči ogorek očetov«, kakor se je imenoval v eni svojih zadnjih pesmi, med zgozlenimi ostanki svojih tovarišev v boju in smrti na Grahovem, on, mladi, plahi pesnik, talent, kot smo jih imeli malo v naši književnosti, up naše poezije, junak domovinske ljubezni in reda po božjem redu. Sam je zapisal:

tih bom pred mrtvo ognjišče počenil: tukaj bom odgovarjal za domočin!

Da: domobranci! Pravi junak, ki je v odgovornosti za domočijo padel na ognjišče požganega doma, da zdaj spet kot pesnik molí k Bogu:

naj pšestum je kot deklece glavo: Tvoj mir in kot samotno naj drevo potapljam v dobre zemlje se vonjave.

Tine Debeljak.

~~~~~

Starši!

Podarite vašim malčkom krasno spominsko knjigo

MOJA MLADA LETA

Uredila Krista Hafner
Opremil arh. Vt. Gajšek

Kart. 55 lir, vezano v platno 60 lir.

Vezave v celo platno po izbiri.

Imeli jo bodo za spomin na vas in najlepša otroška leta.

LJUDSKA KNJIGARNA, LJUBLJANA

Pred škofijo 5 - Miklošičeva cesta 5

(Dalje.)

Manj dijakov, da bo manj divjakov

Od nekega družinskega očeta iz Ljubljane smo prejeli tole zanimivo pismo: »Vsi pošteni ljubljanski starši smo z veseljem pozdravili ukrep oblasti, da se na srednje šole uvedejo tako imenovane protikomunistične ure. Tudi pošteni dijaki so se veselili, da bodo mogli v bodoče svobodno slišati besedo proti komunizmu. Da komunisti vsega tega ne gledajo mirno, dokazuje tale žalostni primer: Prejšnji teden, v sredo 17. t. m. bi morala biti v nekem razredu ljubljanske mešanske šole protikomunistična ura. Medtem pa je en del dijakov z življenjem in ropom onemogočil profesorjevo govorjenje in ura se ni mogla v redu končati. Oblasti seveda niso držale križem rok, ampak so izdale odlok, da se takoj izključijo iz šole vsi dijaki tega razreda, poleg tega pa se vodi še disciplinska preiskava proti glavnim krivcem.

Vemo, da je ta odredba oblasti zadela tudi nekatere nedolžne dijake. Ali če hočemo biti dosledni onemu: manj dijakov — manj divjakov, tedaj se ne smemo čuditi, da je oblast tako odločno posegla. Sedaj bomo videli, ali se bodo drugi dijaki spametovali. Po našem bi bilo treba poklicati na odgovor tudi starše teh upornih dijakov, ker če že od drugih vzgojiteljev zahtevamo, da vzgoje pošteno mladino, zakaj ne bi bili odgovorni starši takih nevezgjenih elementov, ki po naročilu komunistov kvarijo mirno ozračje v naših šolah. Kdor ni zadovoljen s šolo, naj jo pušči. Mi pošteni Slovenci se ne damo terorizirati od komunistov, ker smo že dosti pretrpeli zaradi njih.

Tako je! Pripomniti bi samo to, da s to odredbo šolskih oblasti ni bil prizadet noben nedolžen dijak. Nemir je bil pripravljen in organiziran; udeležili se ga je ves razred, samo štirje dijaki so se zadržali mirno in ti štirje niso izključeni. Pa še tem štirim se ne bi zgodila prav nobena krivica, če bi šli obenem z razredom na cesto. Kajti v času, ko je slovenski narod napel vse svoje sile, da bi se rešil zločinskega komunizma, tudi za dijake ni zadostno opravičilo mirno sedenje, medtem ko komunistični divjaki uganjajo svoja nasilstva. Ljubljanski dijaki so pač srečni, ko lahko mirno sede po zakurjenih sobah in poslušajo predavanja o trpljenju drugih. Njihovim tovarišem na deželi, ki to trpljenje na sebi skušajo, se ne godi tako dobro. Komunisti so jim požgali dom, ubili očeta, brata pa odpeljali in se ne bo več vrnil. Petnajstletni, šestnajstletni prijemajo za orožje, prezebajo in stradajo po gozdovih, da branijo svoje še mlajše brate in sestre pred rdečimi krvniki. Pa so ti dečki junaki, o katerih bo pisala slovenska zgodovina, o katerih se bodo pele pesmi. In v tem času naj bo ideal zavrednega slovenskega dijaka takle sedeč mrtvak, medtem ko komunistični divjaki uganjajo svoja nasilstva!

Ali ni sramota za vse dijake, da še danes sedijo sredi med njimi znani komunisti? In dijaki zanje dobro vedo, pa nič ne ukrenejo. Ali ni sramota za vse poštene slovenske dijakine, da še danes, ko imamo že 15.000 nedolžnih žrtev, še sedijo med njimi dekleta, ki so poteptale svojo čast in pomagale pri prelivanju krvi, prenočevale komunistične zločince, vohunile za nedolžnimi žrtvami in delale sezname, koga je treba pobiti? Ali ni sramota za ves razred, da se tak izpriječec, taka izprijenka drzne še posmehovati, ko sliši o trpljenju, ki ga je s svojo pokvarjenostjo prizadela nedolžnim? Ali slovenski dijaki prav nič ne čutijo, da bi tu imeli kakšne dolžnosti?

Naj še enkrat preberejo naše večerajšnje poročilo o junakih Pudoba in Grahovec, da bodo vedeli, kaj je junška borba proti komunizmu. Naj si ogledajo ruševine Kremžarjeve trdnjave na Pudobu. Med temi porušeni zidovi so se borili mladi slovenski fantje ob pokanju italijanskih granat in žviganju krogel zločinskih komunističnih tolpe. In isti junaki

Okras vsake knjižnice
je Scottov roman z 200 lepimi slikami
»IVANHOE«

Dobite ga v celo platno in pol platno vezanega po vseh knjigarnah.
Darujte ga za Miklavža!

rajši živi zgorijo v svoji postojanki v Grahovem, kot da bi se predali komunističnim zločincem. Ali naj rečemo, da slovenskim dijakom manjka takega junškega duha?

Pozivamo vse poštene slovenske dijakke in dijakine, naj še ta teden počistijo svoje razrede zločinskih komunističnih potuhnjencev. To je čisto njihova stvar in sami naj jo opravijo. Vržejo naj jih ven iz svoje poštene družbe, ravnateljstvu naj javijo, da tega in tega komunist ne marajo več v razredu, ker jim to brani njihova narodna čast in ponos. — Solske oblasti bodo to z veseljem zele na znanje, saj si ničesar bolj ne žele, kot iznebiti se umazanega bremena, ki jemlje čast našim šolam. Sedaj ni čas mirnega sedenja, sedaj je čas hitrih, junških dejanj.

Grahovski junaki in njih tragedija

Bogdan Lavrič   Frane Balantič

Ze večeraj smo obširno poročali o tragičnih dogodkih v Grahovem, kjer je v brezupnem boju z več kot desetkratno premočjo komunističnih tolpe junško

Kako so ljudje odkrivali rudna bogastva, boste izvedeli v peti Svetovi številki.

Pliberšek Marijan: Bele dalije,
Z razstave v galeriji Obersnel.

Obvestila »Preveda« v Ljubljani

Izdaja nakazil obrtnikom za bencin in petrolej

Obrtniki, ki prejemaajo pri Pokrajinskem gospodarskem svetu bone za bencin in petrolej kot pomožno sredstvo brez posebne pismene prošnje na podlagi seznamov, ki jih predlaga Združenje industrijev in obtnikov, odsek za obrtništvo, se opozarjajo, da se morajo meseca decembra doigniti boni po strokah in imenjskih začetnih črkah ob naslednjih dnevih:

mizarji, začetnica A do O 1. decembra, od P do Z 2. decembra;
slikarji in pleskarji 3. decembra;
urarji in knjigovezi 4. decembra;
mekaniki 6. decembra;
kleparji in ključavničarji 7. decembra;
elektrotehnik in steklarji 9. decembra.

Upravičencem, ki ne dvignejo bonov na določen dan, zapade nakazilo za določni mesec.

Obletnica smrti kapitana Vasiljeviča in tovarišev

Leto dni bo minilo v ponedeljek 29. novembra, odkar je na Suhorju v Gorjancih padel v junškem boju kapitan Vasiljevič skupaj s svojimi zvestimi tovariši Okornom, Galetom in drugimi. Prav sedaj, ko je na enak način in enako častno padel njegov tovariš v boju France Kremžar, se spominjamo te obletnice. Vasiljevič ni bil iz vrste onih strahopetcev in neznačajnežev, ki so se potuhnili po svojih domovih ter se izgovarjajo na neko oficijelno čast, ko bi bilo treba iti v boj proti narodnemu sovražniku. Čeprav je bil Srb, je vendar prijel za puško in šel na pomoč bratstvu in trpečemu narodu. Z njim so spominjamo tudi svetlih značajev pokojnega Okorna in Galeta, ki sta bila tako idealna borce proti komunizmu. Počivajte v miru, hrabri borci!

Dober lov naših domobrancev

Komunistka s sadističnimi nameni - Komunist, ki je na Turjaku razoroževal domobrance, z domobranksko izkaznico

Ljubljana, 27. novembra. Domobranci so ta teden čislili v okolici Polhogradskega gradu. Odkrili so zopet neki tabor, kjer so se zabarikadirali komunistični terenci in njihovi kurirji. Ko so se domobranci približali, so se komunisti razbežali na vse strani, vendar so jih domobranci pozneje po vaseh precej zajeli. V Dolenji vasi pri Polhovem gradu so v neki hiši sorodnikov na peči našli skrito neko 18letno deklino, ki je bila že dve leti pri komunistih. Torej je šla v gozd že s 16. leti. Seveda je deklini ugajalo romantično življenje v gozdu, polno dogodkov, reci nebrzdanosti. Ta komunistka je bila seveda oborožena s puško, terorizirala je poštene ljudi in po polhogradskih vaseh vpila in grozila domobrancem. Tako je kričala: Naj mi le pride domobranski poveljnik v pest, živega bom odrla, živega pekla na ognju! Ta deklina je sedaj v Ljubljani in jo zaslišujejo. Deklina nastopa zelo nesramno in predrzno, priznati noče seveda nič, toda v vojašnici domobrancev je dosti Polhograj-

cev, ki jo vsi poznajo in izpovedujejo njena početja.

Neki domobranec v Ljubljani je sredi belega dne v eni najbolj prometnih ulic zagledal znanega človeka. Spomnil se je, da je bil to tisti človek, ki ga je v Zapotoku pri Turjaku razorožil. V duši mu je vstal tudi spomin, kako je ta komunist postopal z ujetniki. Stopil je k njemu in mu napovedal aretacijo. Zasaceni komunisti, — po rodu Mariborčan, — je pričel vpiti in protestirati, končno pa je pokazal legitimacijo: bila je domobrankska. Kako je prišel do nje, še ni znano, tudi mož noče nič povedati, je pa ponarejena. Ta legitimacija mu ni nič pomagala, moral je v zapore, kjer ga sedaj zaslišujejo. Spoznali so ga mnogi domobranci, ki so bili meseca septembra ujeti na Zapotoku in tudi sam je končno priznal, da je bil res tisti, ki je razorožil naše fante v Zapotoku.

Obema, sadistični komunistki in komunistu s ponarejeno legitimacijo, zaslužena kazen seveda ne uide.

oddali glave novembrskih živilskih nakaznic.

Na podeželske živilske nakaznice ni mogoče nakup živil v Ljubljani. Izjema so samo dodatne nakaznice SD I, II, III, s katerimi lahko nabavljajo upravičenci kruh pri pekih.

A. Na živilske nakaznice, ki jih je izdal Mestni preskrbovalni urad v Ljubljani, bodo delili trgovci sledeča racionirana živila:

1. Na navadno živilsko nakaznico:

dnevno 150 gr kruha ali 124 gr krušne moke (= mesečno 3.844 kg moke)

mesečno: 1 kg riža, 1 kg testenin, 2 dcl olja (na odrezke za masčobe od 1. do 16 dec.); delitev ostale količine masčob bo objavljena naknadno. 500 gr sladkorja, 500 gr soli, 100 gr pralnega mila, 50 gr paradižnikove meze na odrezek »651«, 50 gr trdega sira na odrezek »652«; v kolikor pa ne bi dobili potrebni dovolj sira pri svojih trgovcih, naj ga nabavijo pri mlekarjskih stojnicah na Pogačarjevem trgu.

2. Na dodatne živilske nakaznice SD I, II in III za razne vrste delavcev: dnevno 100 gr kruha ali 82,6 gr krušne moke (= mesečno 2.560 kg moke na osebo odrezek, ki nosi oznako »SD I«, »SD II«, »SD III«, ter mesečno 600 gr riža na odrezke za živila za juho (pri težkih in najtežjih delavcih).

3. Na posebno dodatno živilsko nakaznico za kruh za zavodnike in noseče žene: dnevno 150 gr kruha ali 124 gr krušne moke (= mesečno 3.844 kg moke)

4. Na dodatno živilsko nakaznico »GMA« (za otroke do 3 let): mesečno: 1000 gr riža, 500 gr sladkorja ter 750 gr marmelade (500 gr na že določeni odrezek ter 250 gr na odrezek »1«).

5. Na dodatni živil. nakaznici »GMB« in »GMC« (za mladino od 3 do 18 let) in nakazilo za osebe nad 65 let starosti: mesečno 500 gr marmelade.

6. Na dodatno nakaznico za kruh za bolnike: dnevno 100 gr kruha ali 82,6 gramov krušne moke (= mesečno 2.560 kilogramov moke).

7. Na dodatno nakaznico za meso za bolnike: dnevno 100 gr mesa pri običajnih mesarjih.

8. Na »posebno nakazilo« in »Nakazilo za bolnike« smejo izdajati trgovci racionirana živila v količini, ki je na nakazilih vpisana in sicer samo na nakazila, ki jih je izdal Prevod ali Mestni preskrbovalni urad v Ljubljani.

Naročite

„SLOVENEČEV KOLEDAR“

dokler je še čas! — Koledar bo najlepša knjiga na našem knjižnem trgu!

Edvard Kocbek bere pesmi na svojem prestolu »ljubezenskega krščanstva«

KULTURNI OBZORNIK

Dom in svet. Zbornik 1943-44

B. Leposlovnja in znanstvena proza.

Po številu pisateljev leposlovnja proza v zborniku daleč zaostaja za pesmi — le štirje pisatelji nastopajo — ne pa tako po obsegu posameznih novel in črtic. Morda so nekatere za tak obseg zbornika celo predolge. Zeleni bi si krajšali, pa zato tem več vodilno mesto v prozi ima Stanko Kociper, nam že dobro znani pesnik Slovenskih gor in življenja ubogih vinčarjev tam. Tudi v tem zborniku imamo izpod njegovega peresa ali Mertik iz pesniških domaćih, Balašek Borko, vinčar iz Slovenskih gor, gre z mladim sinom za mertik mladi na Hrvaško, da bi mogel preživeti številno družinico. Toda njegov sinok je še premlad in preslaboten, da bi mogel biti kos takim naporom, ki jih utegnejo vzdržati le odraslejši moške. Zato ni čudno, če pri mladenju zbolli. Vendar se oče in sin srečno vrne domov z mertikom, doma ju pa čaka še novo veselo presenečenje — Balašek postane kmečki vinčar in mu poslej ne bo več treba hoditi na mertik. Zgodba je prav živo popisana, realistično močno prikazuje pretresljivo zgodbo, kakršnih je utegnil videti pisatelj doma vse polno. Zato se mu je v resnici povsem posrečilo, da nam je lahko pokazal živo socialno podobo naših najrevnejših, ki jih Kociper tako rad in tako lepo opisuje, da je nekaj edinstvenega v naši sodobni knjižni. Zares je zaslužila vidno mesto v zborniku.

Stanko Majcen nadaljuje že v prvi številki letošnjega zbornika začeto duhovito in psihološko globoko parafrazo podoba iz življenja in trpljenja Gospodovega. Prikazuje nam tri podobe pod skupnim naslovom Zenin, in sicer: Nevesta, Gospod predsednik (Kajfa) in Lučka. Podoba so na pol resnične, na pol legendarne, na pol zgodovinske, na pol pisane s sodobnimi pogledi modernega sveta in človeka.

Spominu dr. Marka Natlačenja je posvetil svojo Zanko pisatelj Narte Velikonja. V nji nam prikazuje patološkega jasnoviden Petra Potokarja, ki je v boleznih vedel za morila gospoda Oblaka, pa ga ni smel in ni hotel izdati, ker ga je za to prošila morilčeva zaročenka Metka. Pa se je zgodilo, da je Potokar zaradi beležnic, ki so jo našli pri umorjenem in ki je bilo v nji šifrirano morilčev ime, začel v zanko, ki iz nje ni videl nobenega izhoda. Izhod je našel morilec, ki se je odločil, da tudi njega ustrelji, da bi ga ne mogel izdati. Zaročenka mu sprva hoče pomagati, a ji uzej za zaročenčeva strahopetnost. Ko Potokarja res pripelje v Franciškanško ulico (zgodba se namreč godi v Ljubljani!), sama ustrelji — zaročenka, ki je tako prejel zasluženo kazen, ne da bi ga bila oblast izsledila. Zgodba je pisana na pol detektivsko, na pol psihotrično. Zlasti močno so opisali Potokarjevih muk, ko je začel v zanko zaradi beležnic.

Krajši črtice je prispeval zvesti sodelavnik Doma in sveta Janez Jalen. Napisal je Na svojem, podoba iz kmečkega živ-

ljenja pod Storžljem na Gorenjskem in vpletel tudi legendarni motiv o hudcu, ki se je skušal vtihtopiti v nebesa, kjer je sedel — na svojem — klobuku.

Odlično je zastopana tudi znanstvena proza. Na prvem mestu naj omenimo razpravo Franceta Stečeta Duhovne podlage sodobne umetnosti. V nji pisec ugotavlja, da sta tako spiritalizem kakor tudi materializem priznala, da so podlage umetnosti duhovne, ne materialne. Toda šele mi kot spiritalisti utegnemo do popolne jasnosti spoznati umetnost, ker jo imamo za posledico metafizično zasidra duhovnosti! Kajti bistvo vsega, tudi umetnostnega človekovega življenja in delovanja je sicer na trdih, stvarnih tleh, na naši zemlji, pa še v družbi in organizaciji, toda predvsem v luči duhovnega ideala, etičnega in verskega nazora. V kraju in času pa ima sodobna evropska umetnost svoje podlage v antiki ter nji sledočem vzhodno evropskem in zahodno evropskem kulturnem središču, torej v grško-slovenskem in germansko-romanskem ali zahodno krščanskem. Zato ugotovitev vplivnega umetnostnega zgodovinarja so kaj pomembne osnove, ki naj bi na njih temeljila odsej vsa naša umetniška stvaritev!

Dom in svet se je z nekrologom dr. Staneta Mikulja spomnil tudi rajnega umetnika Riharda Jakopiča. In sicer v obliki še neobjavljene avtorjevega rokopisa, ki ga je Jakopič pripravil vprav za našo revijo. Umetnik je napisal nekaj spominov na svoje tovariše izpred 40 let, govori o umetniški vzgoji, osebnosti, rojstvu umetnine, o harvi in umetniku. Zadnji odstavek iz rokopisa se nam za Jakopiča in za idealni pogled na umetnost, ki jo v prvi vrsti zori prav Dom in svet, zdi tako važen, da ga po-

natiskujemo: »Prava umetnost potrebuje etično visoko stojišče človeka-umetnika. Umetnost je božji dar, dan človeku kot najvišji izraz življenja. Le etično velik umetnik more ustvarjati umotvore, katerih lepota je prežeta z resnico in čistostjo.«

Za 25letnico smrti Ivana Cankarja je priložil Tine Debeljak še neobjavljeno Cankarjevo pismo z dne 17. marca 1911. Pismo je avtor pisal od Sv. Trojice v Slovenskih gorah, kjer je bil gost pri dr. Kraigherju v zim 1910-1911.

Fran Grivec je prispeval članek o Aleksandru Vasiljeviču Gorskem, možu, ki je prav pred sto leti prvi znanstveno odkril slovenskega življenjepisca o sv. Cirilu in Metodu v znani razpravi Žitlja svetega Kirila i Metodija. To odkritje in ocena življenjepisov sta po Jagliču epohalnega pomena za slavistiko. Pisec prikazuje življenje in delo velikega ruskega učenjaka (1812 do 1873), ocenjuje pa tudi njegovo oceno 21-tih svetih bratov.

Zanimiva literarno teoretska je razprava Jožeta Osane Znakovna umetnost in čas. V nji pisec govori o umetnosti, ki prida, da človek živi in dela umetniško v prostoru, življenju in času in da je odsev tega njegovega dela arhitektura, dramatika in glasba, ki imajo svoje znakovne posebnosti: v prostoru kretnje, v zvoku besede in v času melodije. Razprava pa ni zgolj teoretična, marveč podprta z eksperimenti in diagrami, zajeta globoko strokovno in na popolni znanstveni višini, kakor jih imamo po Vurniku le malo pri nas iz literarne teorije in teorije glasbe. V glavnem je v razpravi govor o liku, glasu in plesu, kajti prav pri teh je čas bistvena znakovna črta v umetnosti sploh.

Nenavadno bogat je to pot oddelek o književnosti, saj obsega nič manj

kakor 36 stran! In je v njem ocenjenih 18 leposlovnih in znanstvenih ter umetniških del iz najnovejšega časa: razen treh ocen se vse nanaša o na knjige, ki so izšle v letu 1943! Na koncu zbirnika pa so Zapiski, ki v njih razpravlja Frane Grivec o zanimivem in perečem vprašanju, čigav so brižinski spomeniki. Predvsem Grivec razvrača drzne in znanstveno neutemeljene trditve v knjigi Jazyk a povod friskinskych pamiatok, Bratislava 1943. Tam namreč A. V. Isačenko dokazuje, da so brižinski spomeniki nastali na Moravskem (Slovaškem) in šele kasneje prišli v slovensko območje. Grivec pa temu nasproti ugotavlja in znanstveno dokazuje, da so vsi trije brižinski spomeniki panonsko in karantansko slovenski, toda — posebno tretji spomenik! — prekrvašen s cerkvenoslovanskimi oblikami. Zlasti znameniti in najlepši drugi brižinski spomenik so rabili tudi stari Moravljani in po svoji pomenljivosti gotovo sega daleč prek slovenskega ozemlja. Vse to dokazujejo tudi druge Grivčeve razprave o naših spomenikih, saj je posebno v zadnjem času toliko napisal o zarli našo slovenske književnosti, da je njegovo mnenje vsekakor odločilnejše kakor Isačenko-vo, zlasti še zato, ker se tudi razprave drugih slovenskih in slovaških učenjakov — Jezikoslovcev popolnoma strinjajo z Grivcem!

Zbornik ima tudi lepe umetniške priloge (Prejila, Jakopiča, Cankarja in njihove rokopise), zlasti reprodukcije novejših del vodilnega slovenskega umetnika Mateja Sternena in G. A. Kosa, za glave pri posameznih odstavih pa je napisal osnutke Marij Pregeš, in sicer: Konja na dvorišču, Gruberjev prekop in Motiv z barja.

F. J.

V begu in boju od Kočevskega do Notranjskega Snežnika

Še ena izmed neštetihih zgodb slovenskih prisilnih mobilizirancev

Po veselem prazniku Marijinje rojstva med vinogradi in po opravljeni straži na Semički gori sem zvečer sladko zaspal. Prav nič se nismo vedeli o dogodkih, ki so se odigrali zunaj v svetu.

9. septembra navsezgodaj pridrvi k nam badoglijevski zvezni častnik in odpelje našega poveljnika kakor burja. Tega si nisimo preveč jemali k srcu, ker smo bili preveč navajeni. Samo to se nam je čudno zdelo, da je zvezni častnik tako zgoden. Po navadi je priracal, ko se je dan že ogrel.

Cez četrt ure se vrne poveljnik ves razgret. »Kaj je vendar?« smo ga prehiteli z vprašanjem.

»Konec je, dohtar, me je zavrnili. Toda takoj se je zresnil in dejal:

»Z vsem se moramo umakniti na železnico. Pstojajo. Italija se je vdala.«

Debelo smo ga gledali.

»Zakaj se moramo torej umakniti?«

Pa je dejal, da cesarska vojska to brez-pogojno zahteva.

»Ob desetih moramo biti pripravljeni za odhod,« je še dodal in odhitel k fantom, jih zbudi in jim naročil, da pospravijo vse potrebno. Medtem pa sva s tovarišim hitela na poveljstvo in hotela za vsako ceno telefonično govoriti z Novim mestom.

»Telefon je na razpolago samo vojski,« naju je zavrnil kapetan.

»Mar midva nisva vojska? Za vsako ceno hočeva govoriti z našimi v Novem mestu.«

»Nemogoče! Vaši tam so gotovo obveščeni o vsej stvari in vam bodo že sami sporočili, kaj morate storiti,« se je obregnil in odšel.

Njegovo vedenje se nama je zdelo čudno. Nisva namreč še vedela o svojstveni vlogi, ki jo je general Cerutti igral v Novem mestu.

Tekal sem od Petra do Pavla, da bi kaj več zvedel. Badoglijevski častniki so nam lagali, da je bilo kaj! Italija je položila orožje, Rumunija in Ogrska sta kapitulirali. Angleži so v Trstu, Reki, Genovi, Zadru.

»Kaj je z našimi stražami na Dolencem in Notranjskem, pa nisem mogel nikjer zvedeti. Od vsepovsod smo pričakovali slov, pa ni bilo od nikoder nobenega obvestila.

Ura je odbila osem. Semičani so za dogodek že zvedeli in so se začeli seliti na postajo. Mnogi so vozili s seboj pohištvo, živino, obleko in živje. Ob desetih so se fantje umaknili, za njimi pa so zaradi očitne zdru-

žitve cesarskih izdajalcev in komunistov hiteli tudi drugi ljudje. Pred odhodom je še vsa posadka sprejela obhajilo.

Ločili smo se s pesmijo in objubo, da se kmalu vrnemo.

Na postaji se je kar tlor ljudi. V Novo mesto, so nam dejali, niso pa povedali, da so komunisti že v noči od 8. na 9. septembra zasedli postajo Uršna sela in tako Belo Krajino docela odrezali od ostale Slovenije. Tudi tega, da so tam pogajanja med cesarskimi italijanskimi častniki in komunisti za nemoten odhod kraljevih vojakov in izročitev legionarjev komunistom, niso povedali.

Ce bi bili vse to takrat vedeli, bi se bili prebili preko Gorjancev. Iz Semiča pa so prihajala vsakovrstna poročila: da so tam že komunisti itd.

Dosegli smo od cesarskih ljudi toliko, da so nas pustili v patrolo.

Obveščevalni pohod

Tiho smo se plazili skozi vinograde in nato v napadu v vas. Komunisti so vas že zasedli in se utrdili v bunkerjih in zvoniku. Vnela se je huda bitka, po kateri smo se umaknili. Pozneje smo zvedeli, da smo ubili 8 komunistov. Od naših sem bil ranjen en moški jaz.

Medtem ko smo bili na obhodu, so komunisti poslali po starem mizarju Severju kraljevemu poveljstvu pismo, v katerem so vabili izdajalsko vojsko na pogajanja. Ko je naš poveljnik za to zvedel, je hitel k kapetanu ter mu dejal, da na tako vabilo nikakor ne sme odgovoriti.

»Veste, komunisti imajo zveze z Angleži in mi smo zdaj angleški zavezniki, ne smemo jih omaloževati,« je menil kapetan.

Zdaj sem prvič spoznal, da kraljevska vojska dela s komunisti. Dejal je, da bo prišel vlak, v katerega se bomo naložili in komunisti nas bodo pustili lepo v miru oditi.

»No, vidite, saj komunisti niso tako nečloveški, kakor ste jih slikali vi,« je dodal za zabelo.

Cez kake pol ure je res pripeljal vlak iz Črnomlja; bil je poln civilistov. Tudi v Semiču so smeli vstopiti samo civilisti in duhovščina, pa je že za to bilo premo prostora.

Vlak je odpeljal v tunel. V Uršnih Selih so ga komunisti ustavili, izpraznili in vse zajezi. O usodi teh ljudi ste že zvedeli iz zadnjega poročila o dogodkih v Metliki in Črnomlju.

»No, vidite, saj komunisti niso tako nečloveški, kakor ste jih slikali vi,« je dodal za zabelo.

Cez kake pol ure je res pripeljal vlak iz Črnomlja; bil je poln civilistov. Tudi v Semiču so smeli vstopiti samo civilisti in duhovščina, pa je že za to bilo premo prostora.

Vlak je odpeljal v tunel. V Uršnih Selih so ga komunisti ustavili, izpraznili in vse zajezi. O usodi teh ljudi ste že zvedeli iz zadnjega poročila o dogodkih v Metliki in Črnomlju.

Cesarska in rdeča vojska združeni

Mi smo čakali nadaljnje usode. Rekli so nam, da bomo šli proti Reki. Vsaakdo naj vzame s seboj samo to, kar najnujnejše potrebuje. Odvrgli smo zato vse, česar nismo zelo potrebovali.

Tik pred nočjo so se prebili iz Metlike v Semič 4 legionarji. Povedali so, da so enega izmed njih ustrelili komunisti na postaji v Gradcu († Stefanič) in da so prav tam zajeli metliške prosta.

Znočilo se je že. Polegli so po cestni, nakidkih in hloidi.

Okrog polnoči je prišla iz Metlike divizija »Lombardia« s tanki in oklepnimi avtomobili. Pribežali so iz Karlova. Prav nič niso skrivali, da jim gredo komunisti povsod na roko. Morali smo se brž ponesti odpraviti z njimi v Črnomelj. V Semiču na postaji so pustili skladišnice streliva in orožja, ne da bi bili uničili le eno bombo ali zaboj.

Počasi smo se v temni noči pomikali proti Črnomlju, kjer je pokalo na vse pretege. Črnomelj je bil osvetljen od raket in reflektorjev. Komunisti so imeli veselico, čeprav je bilo v mestu še Badoglijevo poveljstvo.

Na poti smo srečali prvega komunisto. Dasi smo bili še vsi oboženi, mi nismo skrivali niti lasu. Badoglijevci so namreč pod smrtno kaznijo prepovedali streljati.

Razorožitev in zajetje

Po ne samo to. Dogovor med Badoglijevci in komunisti je bil tak, da bodo fante razorožili.

Ko so fantje prišli v predmestje Črnomlja, jih je začel badoglijevski kapetan pregovarjati, da naj odvrgnejo orožje in naj gredo z njimi v Italijo, kjer da jih bodo znova oboželi. Tam bi se lahko pridružili Angležem...

Dobro uro smo se prerekli. Mi nismo hoteli oddati orožja. Končno so nas razorožili s silo.

Črnomelj je še vedno bučal od pijanega veselja. V mestu je bilo le kakih 20 pijanih komunistov iz Tomšičeve brigade. Na kraljevem poveljstvu v Črnomlju je bilo svetlo kakor podnevi. Videli smo komunistične prave v spremstvu cesarskega polkovnika.

Ob 8. smo končno odrinili naprej. Človeku je odleglo, da je izgubil izpred oči podvajane tolovaže, ki so nemoteno gospodovali v mestu. Naša pot je držala mimo Kanizarice, Maverliha, Bistrice, Nemške loke, Knežje lipe proti Kočevju, kateremu smo se po ognili in jo mahnali proti Kočevski Reki.

Med potjo so kraljevski vojski metali od sebe opravo, bombe, orožje in strelivo. Streljali so in metali bombe vse vprek, da je pokalo ko na fronti. S seboj so še vozili lahke in težke topove, kamijone in tanke. Čim dalj pa smo hodili, tem več teh vozil so puščali ob cestah.

V Nemški vasi nam je stara žena zapu povedala, da je v Grčaricah mnogo naših. Bili da so napadeni, pa so vse napade odbili. Mi smo bili seveda veseli in pripravljeni, da se jim priključimo.

Trije smo šli h kraljevemu poveljniku in ga prosili, naj nam da na razpolago oklepni avto, s katerim bi se peljali v Kočevsko Reko pogledat, kaj in kako je. Avta nam sicer niso dali, pač pa smo zvedeli iz Kočevski Reki za usodo Grčaric. Naš up je šel po vodi.

Tu so cesarski ljudje naredili še drugo zmedo. Rekli so, da od Kočevja prodirajo Angleži, od Črnomlja pa Nemci. S tem so zmešali celo komuniste in tako so badoglijevski poveljniki lahko zbežali z avtomobilom.

V Kočevsko Reko vstop ni bil dovoljen. Zneto so se začela pogajanja. Uspeh je bil

ta, da je divizija Lombardija odločila orožje, nas pa so prepustili na milost in nemilost komunističnim tolovajem.

Izdajalci so odšli, mi smo pa ostali. V tem času so nas že obklopi komunisti.

Razdelili sem četno blagajno med fante, se od njih poslovil in jih zbral v četo. Vkorakali smo v Kočevsko Reko.

Komunisti so se takoj zbrali pod vaško lipo pred cerkvijo. Eno uro smo čakali tam. Potem se približuje precej star, zavaljen, brkat komunist. Sede za kamenito mizo in se nam predstavi:

»Jaz sem, — mislim, da je tako dejal — »Silenc, — od okrožnega odbora sem postavljen za komisarja. Zdaj se bomo marširali pomenili.« Začel je lajnati svoj naučeni govor. Nehote me je spominjal na svinjaki rilec. Lajal je o komunistični moči, o svobodi, o tem, kako je KPS gibalov vsega osvobodilnega boja, da je v OF združenih 15 skupin, o »beli gardi« in o nas, ki da smo bili kruto zapejani.

»Zdaj ste potrebni naše kole ko neslana jed soli,« je pripomnil. »Ja, ja, kaj hočemo z vami?« se je sarkastično posmihal.

Amnestija in njena razlaga

»Sklicujemo se na odlok vaše vrhovne komande in gospoda Jonesa.«

»Tovariša Jonesa,« me je hitro popravil, »mi smo vsi tovariši.«

»Sklicujemo se na odlok vaše komande,« sem skoraj poveljujoče ponovil, v katerem nam, »belogardistom, dajete amnestijo.«

»To je res,« je pograbil za besedo in nadaljeval: »Vidiš,

to amnestijo je treba razumeti takole: naše odredbe polajšnjemo samo mi. Vse ti bom lepo razložil,« je hitel. »Postavite se po naslednjem redu: Prostovoljci skupaj, tisti, ki ste bili pri nas, skupaj, mobiliziranci skupaj!«

Postavili smo se po ukazu. »Veste, to nima nič v sebi, da se ne bo kdo bal! Razvrstili sem vas le, da vam bom laže tolmačil odlok o amnestiji.«

In je začel: »Kdor je zaslužil smrt, jo bo dobil. Vsi drugi boste pa morali z orožjem ali z delom popraviti, kar ste narodu škodovali. Smrt za vas itak ne pride v poštev, ker ste brez poveljnikov; kar pa je prostovoljcev, ste bili zapejani. Od teh bomo dobili informacije. Potrudite se, da čimprej pozabite na belogardistične zapeljivce in se vključite med »pošteno« slovenski narod. Sedaj tu mirno počakajte, da vas popišemo, potem boste dobili hrano, morda celo orožje,« je še dodal in zadovoljen odhlačal.

Kar nič nisem bil miren, ker sem poznal Kardeljev načrt o pokolju 40.000 Slovencev. »Ker ste brez poveljnikov... in so teh bomo dobili informacije...« to mi je brnelo po ušesih.

Na begu

Vedel sem, koliko je ura, zato sem se prigrizal pod izmišljenim imenom in sklenil, da zbežim, še predno dočemo podatke. Prilika za beg se mi je ponudila kmalu.

Bilo je v nedeljo, 12. septembra. Iz Grčaric se je peljeval v Kočevsko Reko poveljnik neke čete »Serčerjeve brigade«. Ko je njegov tovariš pregledoval samokrese, ga je po nesreči ranil v roko. Prestrelil ga je odvodnico. Fantje so poklicali mene. Pobrli sem nekaj obvez in ga obvezal. Toda ranjencu je bilo vedno slabše in morali smo ga prepeljati v bolnišnico. Iskali smo šoferja. Javil se je moj tovariš I. Naložili smo se na majhen cesarski avto. Sofer in ranjenec spredaj, jaz kot spremljevalec ranjenega

in eden starih komunistov kot najin stražnik zadaj.

Predno smo odrinili, je skočil tovariš k meni in dejal: »Pusti vse tui Ko se bova vračala iz Grčaric bova zbežala.«

Sklep je bil sprejet. Avto dolgo ni hotel vžgati. Postajala sva že nemirna, ker sva se bala, da bova dobila še več spremljevalcev. Slednjič smo se le odpeljali.

Potem je prišla sreča v nesreči. Malo pred Gorenjo odpove v hudem ovinku krmilo, avto zavozil pod pot, se dvakrat prevrne in bili smo pokopani pod njim. Pa čudno, nikomur se ni nič zgodilo. Le komunist stražar je tarnal, da ga bo'jlo rebra.

Nekaj časa stojimo na mestu, se prepiramo in posvetujemo, vse hkrati. Tovariš je skušal z jadicovanjem narediti položaj še bolj žalosten, kakor je v resnici bil; jaz pa sam nad njim kričal, češ uničil si slovensko narodno premoženje.

Sedaj zastilimo od Grčaric proti Kočevski Reki drugi avto. Vozil ga je star komunist. Prosimo, rotimo ga, naj obrne in zapelje ranjenca v Grčarice, ker je nujno potreben pomoči. Končno se je dal pregovoriti. Naložili je ranjenca in odpeljal Z njim pa je odšel tudi komunist-stražar. Midva sva zatrjevala, da morava ostati na kraju nesreče, dokler ne pride komisija, da ugotovi dejanski stan in najino krivdo.

Pustili so naju pri zvrženem avtomobilu s pristavkom, da bo prišla itak zdaj straža, ki naju bo vzela v varstvo. Vesela, da se je zvižala posrečila, sva hitro vzela kos rila, šotorsko krilo, samokres in hajdi čez cesto v kočevske gozdove. Pa nisva bila še dobrih 30 metrov od ceste, že pride od Grčaric patrula na konjih. Pri prevrnjenem avtomobilu se ustavi ga ogleduje in končno odide proti Kočevski Reki.

Tavanje po kočevskem pragozdu

Ubirala sva jo više in više. Vzela sva se čez tisoč metrov visoko na Gorenjski Snežnik. Smer sva določala po soncu. Skušala sva priti na železniško progo nekje pri Raketu. Le s težavo sva se prerivala med strohnelim drevjem kočevskega pragozda.

Ko sva se bližala Glazuti, sva se obhrabrila in krenila kar po gozdni stezi. Pa sva takoj opazila komunistično stražo. Hitro sva skočila pod pot, se skрила med grmovjem in s trepetajočim srcem čakala, da je šla mimo naju — kakva dva metra daleč. Rešila sva se. Bil pa je to za naju tudi nauk, da morava prebrati od poti. Vzela sva se na Debeli vrh (1253 m) in jo mahnila proti Loškemu potoku. Hodila sva po planotah in lazih ter prišla nekje med Travnikom in Podpresko v kotlino Loškega potoka.

Tu sva zaslišala udarce s sekuro. Zazdalo se nama je, da ne bo mnogo ljudi v bližini.

Bil je drvar, in ko sva se prepirala, da je sam, sva šla k njemu. Bil je že star. Izpravevala sva ga o vsem: o položaju, o komunistih, kaka daleč je sem, kako tja, kaj leži v tej, kaj v oni smeri. Povzpela sva se na pobočje Račne gore in ubrala smer proti bližnji italijansko-jugoslovanski meji.

Primorski Slovenci kruto prevarani

V nedeljo, 18. septembra, je prišel v zapor poveljnik »snežniške brigade«. Ponovno naju je zasliševal. Dobro sva se izmotala! Po zaslišanju naju je vprašal, v katero brigado hočeva stopiti. Javila sva se v primorsko-snežniško brigado. Vtaknili so naju v četo, ki je bila določena, da gre napadat Ilirsko Bistrico. Napad pa so odložili.

Zvečer so nas naložili na avtomobile in peljali skozi Korintino in Knežak do neke vasi izven Knežaka. Tu so nam povedali, da gremo v Istro in morali smo peš po grapah, mejah in gozdnih stezah mimo Smerja in Prema proti Celjam. Zjutraj ob sedmih smo prišli v Celje. Tu so bili vsi zidovi popisani s komunističnimi krilatimi in popeljeni z letaki, v katerih so javljali poleg svečne priključitve Slovenskega Primorja materi Sloveniji tudi splošno mobilizacijo od 17. do 45. leta.

Komunisti so se tu skrili pod nacionalni plašč. Ljudje so bili tako prevarani, da so si stare žene od ganotja brisale solze, ko so nas videle prihajati v vas, in govorile: »Sedaj je tu slovenska vojska, konec je trpljenja!«

Kakšna prevara! Saj smo še isti dan bežali na Gaber in Rjavce, kjer je bil že tržaški bataljon, ki so ga sestavljali izdajalski Badoglijevci ter sami kriminalni in politični kaznjenci.

Dr. Bogomir Magajna — brigadni zdravnik

Zdaj so začeli prisilno mobilizirati po vseh vaseh med glavnima cestama. Našo brigado so preimenovali v »brkinsko«. Postal sem bataljonski bolničar. 24. septembra sva bila prestavljena iz II. bataljona, ki mu je poveljeval neki Cvetko in je bil komisar Miha Korošec iz Sv. Vida nad Cerkanico, v III. bataljon na Tatro. Tu je bil poveljnik Modras — Kucler z Drenovega griča, komisar pa tekstilni delavec Pavle. Na Tatroh je bilo tudi brigadno poveljstvo, kjer je bil brigadni zdravnik dr. Bogomir Magajna. Dr. Magajna mi je priznal, da je kot zdravnik umorilnice v Ljubljani vedno skrival kakih 20 komunistov.

»Mamke božje pa ne bom nosil...«

Takrat se je v Istri začela nemška ofenziva proti komunističnim tolpom. Njene posledice smo čutili že tudi mi. Od vseh strani so prihajali razkropljeni komunisti. V tistih dneh so bile razpuščene tri primorske brigade: istrska, Gradnikova in Gregorčičeva.

Se en dogodek na Tatroh mi je ostel zlasti v spominu. Mlad fant, osmošolec, se prostovoljno javil h komunistom. Zdravnik ga je pregledal in ugotovil, da ima fant apendicitis in pleuritiskoter ter ga odpustil. Toda preden je smel oditi, so ga do kosti oropali. Vzeli so mu čevlje, toplo jopico in zla-

Znova ujeta

Od Rakeka sva silila silovito streljanje s topovi. Komunisti so namreč skupno s kraljevimi vojski oblegali vaško stražo v Podobu. Večkrat sva se pridružila samotnim ljudem, najrajši ženskam, ki so delale na polju ter sva jih prosila kruha, katerega nama niso nikjer odklonili. Nikjer pa se ni sva upala predolgo zadrževati.

Nekje med Kozarščami in Podgoro sva prekorčila cesto Lož-Prezid. Nato sva se spet skрила v varstvo gozdov. Po vojaški cesti sva dospela preko meje v Leskovo dolino. Med potjo sva srečala prvo komunistično patrulo. Pozdravili smo se in šli vsak v svojo smer. Takoj prvo srečanje s primorskimi komunisti naju je neprijetno zadelo, ker sva videla med drugim več badoglijevih vojakov kakor Slovencev. Nadaljevala sva pot proti Mašunu. Najin cilj je bila Gorica in z videzom, da sva kraljeva vojska, sva hotela prevarati komunistične patrle. Nekaj časa je to šlo, potem pridrve za nama moški, ženska in badoljevec.

»Stojta, stojta,« kričijo vsi vprek, »vidva sta belogardista!«

Kaj sva hotela? V gozdu nisva mogla več vzdržati, morala sva se podati. Zahtevali so dokumente. Nisva jih imela. Izgovarjala sva se, da sva šla na Primorsko, da bi se borila tam. Pa tudi to nama ni pomagalo. Prijeli so naju.

Da je bila nesreča še večja, se je prav tedaj pripeljal z motornim kolesom iz Slovenije oni stražar iz Serčerjeve brigade, ki sva se ga bila znebila ob avtomobilski nesreči. Bila sva razkrinkana. Preiskali so naju, pobrali nama uro, denar, pasove, pustili so le ročne vence. Tako oropana so naju peljali pred poveljnika zasede, ki naju je sprejel s psovkami in končno vzel, naju pelje patrula na komando v Mašun.

Patrula je na poti opešala in naju dala na avto, ki je pripeljal za nami in vozil tri ujetnike. V Mašunu ni bilo poveljstva, zato so naju peljali v Knežak. Tu so naju odložili, druge ujetnike so pa peljali dalje. Peljali so naju na komando, češ da naju bodo zaslišali. Zapisali so najini imeni — dala sva zopet izmišljavca — in pod temi sva potem živela do konca bivanja pri komunistih. Nato so naju zaprli v izpraznjeno mesnico in dobro zastržali.

Zgodaj zjutraj, bila je še tema, je prišlo šest do zob obožanih mož. Med njimi so bili tudi kraljevski vojski. Hitro sva se morala obleči in odvekliti so naju v zaprt sanitetni avto. Peljali so naju proti Mašunu. Trdno sva bila prepričana, da so to zadnji trenutki najinega življenja. Držala sva se za roke in se bodrila: »Padla bova za pravično stvar, pripravljena sva!«

Kar se avto ustavi. Sapa nama zastane. Zdaj se bodo odprla vrata, odgnali naju bodo pod smreke, ki bodo najin nagrobnik! V tem trenutku pridrvi sel z motornim kolesom. Silila sva neko šepetanje — in odpeljali so naju zopet v zapor. Tu sva ostala pet dni. Informacije o naju kar niso hotele priti, saj ljudi s takim imenom, kakor sva ga imela zdaj midva, nikjer niso mogli poznati.

Patrula je na poti opešala in naju dala na avto, ki je pripeljal za nami in vozil tri ujetnike. V Mašunu ni bilo poveljstva, zato so naju peljali v Knežak. Tu so naju odložili, druge ujetnike so pa peljali dalje. Peljali so naju na komando, češ da naju bodo zaslišali. Zapisali so najini imeni — dala sva zopet izmišljavca — in pod temi sva potem živela do konca bivanja pri komunistih. Nato so naju zaprli v izpraznjeno mesnico in dobro zastržali.

Zgodaj zjutraj, bila je še tema, je prišlo šest do zob obožanih mož. Med njimi so bili tudi kraljevski vojski. Hitro sva se morala obleči in odvekliti so naju v zaprt sanitetni avto. Peljali so naju proti Mašunu. Trdno sva bila prepričana, da so to zadnji trenutki najinega življenja. Držala sva se za roke in se bodrila: »Padla bova za pravično stvar, pripravljena sva!«

Kar se avto ustavi. Sapa nama zastane. Zdaj se bodo odprla vrata, odgnali naju bodo pod smreke, ki bodo najin nagrobnik! V tem trenutku pridrvi sel z motornim kolesom. Silila sva neko šepetanje — in odpeljali so naju zopet v zapor. Tu sva ostala pet dni. Informacije o naju kar niso hotele priti, saj ljudi s takim imenom, kakor sva ga imela zdaj midva, nikjer niso mogli poznati.

Patrula je na poti opešala in naju dala na avto, ki je pripeljal za nami in vozil tri ujetnike. V Mašunu ni bilo poveljstva, zato so naju peljali v Knežak. Tu so naju odložili, druge ujetnike so pa peljali dalje. Peljali so naju na komando, češ da naju bodo zaslišali. Zapisali so najini imeni — dala sva zopet izmišljavca — in pod temi sva potem živela do konca bivanja pri komunistih. Nato so naju zaprli v izpraznjeno mesnico in dobro zastržali.

Zgodaj zjutraj, bila je še tema, je prišlo šest do zob obožanih mož. Med njimi so bili tudi kraljevski vojski. Hitro sva se morala obleči in odvekliti so naju v zaprt sanitetni avto. Peljali so naju proti Mašunu. Trdno sva bila prepričana, da so to zadnji trenutki najinega življenja. Držala sva se za roke in se bodrila: »Padla bova za pravično stvar, pripravljena sva!«

Kar se avto ustavi. Sapa nama zastane. Zdaj se bodo odprla vrata, odgnali naju bodo pod smreke, ki bodo najin nagrobnik! V tem trenutku pridrvi sel z motornim kolesom. Silila sva neko šepetanje — in odpeljali so naju zopet v zapor. Tu sva ostala pet dni. Informacije o naju kar niso hotele priti, saj ljudi s takim imenom, kakor sva ga imela zdaj midva, nikjer niso mogli poznati.

Patrula je na poti opešala in naju dala na avto, ki je pripeljal za nami in vozil tri ujetnike. V Mašunu ni bilo poveljstva, zato so naju peljali v Knežak. Tu so naju odložili, druge ujetnike so pa peljali dalje. Peljali so naju na komando, češ da naju bodo zaslišali. Zapisali so najini imeni — dala sva zopet izmišljavca — in pod temi sva potem živela do konca bivanja pri komunistih. Nato so naju zaprli v izpraznjeno mesnico in dobro zastržali.

Zgodaj zjutraj, bila je še tema, je prišlo šest do zob obožanih mož. Med njimi so bili tudi kraljevski vojski. Hitro sva se morala obleči in odvekliti so naju v zaprt sanitetni avto. Peljali so naju proti Mašunu. Trdno sva bila prepričana, da so to zadnji trenutki najinega življenja. Držala sva se za roke in se bodrila: »Padla bova za pravično stvar, pripravljena sva!«

Kar se avto ustavi. Sapa nama zastane. Zdaj se bodo odprla vrata, odgnali naju bodo pod smreke, ki bodo najin nagrobnik! V tem trenutku pridrvi sel z motornim kolesom. Silila sva neko šepetanje — in odpeljali so naju zopet v zapor. Tu sva ostala pet dni. Informacije o naju kar niso hotele priti, saj ljudi s takim imenom, kakor sva ga imela zdaj midva, nikjer niso mogli poznati.

Patrula je na poti opešala in naju dala na avto, ki je pripeljal za nami in vozil tri ujetnike. V Mašunu ni bilo poveljstva, zato so naju peljali v Knežak. Tu so naju odložili, druge ujetnike so pa peljali dalje. Peljali so naju na komando, češ da naju bodo zaslišali. Zapisali so najini imeni — dala sva zopet izmišljavca — in pod temi sva potem živela do konca bivanja pri komunistih. Nato so naju zaprli v izpraznjeno mesnico in dobro zastržali.

Zgodaj zjutraj, bila je še tema, je prišlo šest do zob obožanih mož. Med njimi so bili tudi kraljevski vojski. Hitro sva se morala obleči in odvekliti so naju v zaprt sanitetni avto. Peljali so naju proti Mašunu. Trdno sva bila prepričana, da so to zadnji trenutki najinega življenja. Držala sva se za roke in se bodrila: »Padla bova za pravično stvar,

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Sod mu je zmečkal prsi

V kemični tovarni v Mostah je zaposlen kot delavec 34 letni Peter Strniša, ki stanuje v Pokopalski ulici št. 5. Velik sod mu je padel na prsi. Zmečkal mu je prsi koš. Prepeljan je bil v splošno bolnišnico. — V Staničevi ulici stanujoča kuharica, 31 letna Marija Slovnikova je dobila hud srčni napad in je onemogla. — V Hotimirovi ulici št. 8 stanujočemu ključavničarskemu pomočniku Karolu Engelmanu je stroj zmečkal dva prsta desne roke.

Mrzli val prihaja v deželo

V petek je bil dan brez padavin. Po četrtkovih velikih vremenskih preobratih se je začel barometer spet naglo dvigati proti normalnemu stanju, nasprotno pa padati dnevna temperatura. V petek je bilo razmeroma hladno, kajti temperaturi maksimum je bil prav nizak, samo +0,5° C, približno se polagoma ničli in pričakovati je, da bo kmalu tudi dnevna temperatura padla pod ničlo. Mrzli val prihaja v deželo. V soboto jutraj je pomrznilo in jutranji minimum je dosegel —3° C. Barometer v soboto jutraj 760,4 milimetra. Jug, ki je močno vdrl v naše kraje na četrtek, se je sedaj umaknil mrzlemu severu.

Sanke

Sempeterska župnija v statistiki

Sempeterska župnija slovi kot ena najstarejših župnij ne samo v Ljubljani, marveč tudi na nekdanjem Kranjskem. Nje jedro tvorijo kmetje in delavski sloji. Zato je tudi značilna ljudska statistika te

FILMI TEGA TEDNA

NOV ZVOČNI TEDNIK. V petek zvečer so v »Maticii« začeli predvajati zopet nov zvočni tednik, ki že po svoji ustaljeni tradiciji veže fronte na najrazličnejših bojiščih z zaledjem in tistimi, ki po tovarnah in domovih po svojih močeh prispevajo k vojnemu naporu. Med zanimivimi slikami so bili zlasti prizori iz šole za mornariške praporčake, ki se vadijo v telovadnicah, da bodo telesno sposobni; duha pa urijo v učilnicah, kjer z najmodernejšimi nazornimi učili hitro dojemajo znanstvene podlage za odgovorno delo na morju. Praktične vaje na valovih jim še povečajo njihovo sposobnost. — Mogočni so bili prizori, ki jih je tednik pokazal z zborovanja, ki je bilo prirejeno na predvečer 9. novembra v veliki pivovarniški kleti v Monakovem. Svojem starim borem je tu spregovoril ob dvajsetletnici smrti devetomesečnega žrtve Führer Nemčije in ustvaritelj nacionalno-socialistične stranke Adolf Hitler. — Največje zanimanje gledalcev tednika velja seveda vedno dogajanjem na bojišču, zlasti veliki obrambni bitki na vzhodu. Topot je tednik prikazal zanimivo nočno bitko na vzhodu in nato konec boja v jutranjem svitu ter oskrbo spretnih strelskih jarkov z vsem potrebnim. V prvih dneh kopljejo tudi široke in globoke jarkove — paši za tanke. Ti naj preprečijo nenadne sunke oklepnikov. — Čudovito je gledati bitko med oklepniki, ki bruhajo ogenj drug na drugega ter se hkrati še branijo pred bojnimi letali, ki skušajo posegati v boj jeklenih orjakov. Zanimljivo je videti, kako padajo sovjetska bojna letala zadeta na bojišče med goreče oklepnike. Končno posežejo v bitko še raketni metali granat, ki zavijejo bojišče v mogočen dim in trosijo smrt po postojankah, ki jih dobesedno zasipajo z granatami. Višek boja je prikazan v napadu okretnih lovec na štirimotorne bombnike. Svojestvenost teh posnetkov je tem večja, ker so bili posneti največ vsi s samodelno filmsko kamero istočasno, ko je bil pilot lovec sam v najhujšem boju in imel bombnik na muhi. Tako lahko vidimo med prameni izstrelkov, ki jih bruhajo strojnica lovec na bombnik, kako se iz bombnika spuščajo letalci s padali, kako zajema plamen veliko bombnikovo krilo, kako goreči bombnik prihaja bliže in bliže in ves v plamenu švigne mimo lovec v globino.

»VELETURIST« V »MATICII«. — S tem filmom je kino Matica prav gotovo veselo postregel vsem ljubljancem. Kdo ne pozna znane veseloigrice »Veleturist«, saj je šla skoraj čez vse ljudske odre pri nas. Prav po tej veseloigrici je prirejen učinkoviti film. Snov »Veleturista« je vse bolj primerna za filmski studio kakor pa za oder. Poleg tega pa skrbijo izvrstni igralci ne samo s situacijsko, ampak tudi besedno komiko kakor tudi ostrim dvopičjem za cele »fazove« smeha. Kdor hoče prijetnega oddiha, dobre zabave, se bo šel smejati »Veleturistu«.

Advokat dr. Rado Povilič
je preselil svojo pisarno
v Cigaletovo ul. 3 (poleg sodnije)

Dramsko gledališče

Nedelja, 28. nov., ob 16: »Normanski junaki«. Izven. Cene od 22 lir navzdol.
Ponedeljek, 29. nov.: Zaprt.
Torek, 30. nov., ob 16: »Kovarsivo in ljubezna«. Red B.

Operno gledališče

Nedelja, 28. nov., ob 16: »Zemlja smehljaja«. Izven. Cene od 22 lir navzdol.
Ponedeljek, 29. nov.: Zaprt.
Torek, 30. nov.: Zaprt.

Podružnica uprave »SLOVENE« na Miklošičevi cesti st. 5

sprejema naročnine in oglase ter daje polasnila. Tam lahko naročite ali kusite vse doslej izšle knjige Slovencev knjižnice in poljudne

znanstvene knjižnice »SVET«

Naročajte Slovencev koledar, dokler le še čas!

župnije. V 4 mesecih, od junija do konca septembra je ta župnija zaznamovala 153 rojstev, največ meseca avgusta, ko je zagledalo luč sveta 54 otrok. V tem času je umrlo 78 ljudi. Porok pa je bilo 46.

Osebnosti

Dne 22. t. m. sta promovirala za doktorja ekonomskih ved na tržaški univerzi rojaka gg. Modic Joško iz Matene na Barju in gospod Zubalt Polde iz Rožne doline v Ljubljani. Čestitamo!

Zgodovinski paberki

28. listopada
L. 1812. je rešil Napoleon zadnje ostanke »velike armade« čez Berezino, nato je hitel v Pariz in naglo mobiliziral nove letnike. Toda evropski narodi so že začeli dvigati glave, vsem na čelu Prusi. General York in Stein sta sklicala zbor v Königsberg in oborožila narod za osvobodilno borbo.

L. 1920. so se vršile volitve v konstituantu, ki je nato po večmesečnem zasedanju izglasovala zloglasno »vidovdanskou ustavo«. Z novo ustavo ni bil razen Srbov v novi državi nihče zadovoljen, še preden je stopila v življenje, so začeli Hrvati in Slovenci borbo proti njej.

29. listopada

L. 1781. je ukazal cesar Jožef II. dvorni pisarni, naj sestavi seznam vseh mo-

vseh velikosti

skih in ženskih samostanov v avstrijskih deželah, ki se ne pečajo niti s poukom mladine, niti z oskrbovanjem bolnikov, niti se ne odlikujejo v študijah. Na tej podlagi je izšel naslednjega leta zakon o razpustitvi samostanov in redovnih naselbin. Vendar ni ostalo samo pri tem odloku. Kmalu je o razpustu samostanov odločala le gospodarska korist in denarna potreba države, ki je hotela dobiti potrebnih sredstev za preureditev cerkvene uprave. Premoženje odpravljenih samostanov je pripadlo »verskemu skladu«, redovnikom in redovnicam so odkazali kake hiše, kjer so lahko živeli do svoje smrti, ali pa so jim nakazali penzijo, če so hoteli iti med svet. Tekom vlade cesarja Jožefa II. je bilo v njegovih deželah odpravljenih okoli 738 samostanov. Vendar niso bile vse dežele enako prizadete.

Dnevne novice

Sv. maše zadušnice za Francetom Kremžarjem in Francetom Balantičem bodo v župni cerkvi sv. Družine v Mostah v ponedeljek, dne 29. novembra, in sicer velika pesa ob pol sedmih, druga tih pa ob sedmih. — Na dan njunega godu dne 3. decembra bo v isti cerkvi sv. maša za oba padla prijatelja ob pol osmih.

V počastitev spomina blagopokojnega postajenatelja g. Ludvika Avgusta, vis. št. svet., je daroval ožji krog tovarišev 300 lir nameste evetja za revno večlansko družino železničarja.

Mohorjevo so izšli Vse ude prošimo, da jih sami dvignejo pri svojih poverjenikih, poverjenici a podočelja pa, da nam bodijo sporoče, kako in kam naj jim pošljemo Mohorjevo, ali pa, da jih sami pridejo iskat. Poslej velja celotna zbirka štirih letosnjih knjig 30 lir. Vsa naročila sprejema Mohorjeva knjigarna v Ljubljani na Miklošičevi cesti 19.

V četrtek izideta:

J. Dular, Krka umira

Izvirni slovenski roman, nad 500 strani; B. Magajna, Rado in Lija, povesti za mladino. Knjižarna Žužek, prehod nebotičnika.

Franciščanska Marijina družba ima v nedeljo, 28. novembra, ob 5 popoldne pri brežjanski Mariji v Stolnici pete litanije z blagoslovom. Vse članice in tudi drugi vabljeni, naj se v obilnem številu udeležijo te pobožnosti.

Prišlo so Mohorjeve knjige I. 1944 za stolno župnijo. Naročniki jih dobe, kakor navadno, v stolnem župnišču, priličje, levo, pri g. Oreharju. Prihodnje leto znaša naročnina 30 lir. Naročniki naj jo plačajo, če je le mogoče, že ob sprejemu letošnjih knjig.

Možje in fantje, ki so se zatekli v Ljubljano ali pa prišli iz internacije, pa zaradi razmer ne morejo domov, naj se zberejo v sredo ob 5 popoldne v franciščanski dvorani, kjer bo zastopnik škofijske dobrodelne pisarne spregovoril njim v pomoč in tolažbo.

Škofijska dobrodelna pisarna sporoča: Vsi, ki sprejemajo od naše pisarne mesečne podpore, morajo imeti a seboj podporno knjižico, izdano od mestnega podpornega urada (Franciščanska ulica 6-I.). Brez te knjižice se podpora v denarju redno ne bo izdajala. Za mesec december se izplačuje mesečne podpore v sledečem redu: 1. decembra od A—K, 2. decembra K—P, 3. decembra P—Z, računajoč začetne črke prilika. 4. decembra se izplačuje podpora dijakom. Vse dni se izplačuje podpora le v dopoldanskih urah (9—12).

V svetlišču sv. Terezije bo v sredo, 1. decembra, maša zadušnice za pok. bogoslovca Jožefa Logarja. K udeležbi vabljeni znanci in prijatelji.

Sinfonični koncert Ljubljanske radijske postaje v veliki unisonski dvorani dne 29. novembra 1943. Občinstvo prosimo, da nasede 10 minut pred 6 koncertno dvorano, začetek točno ob 6, konec pa tudi točno ob 7. Vstopnice so na razpolago v knjižarni Glasbene Matice.

Instrukcije — Novi trg 5. Ponujemo dijake, ki nimajo šolskega pouka, vseh predmetov, tudi jezike. Pripravljamo za razne izpite. Otroci ljudskih šol dobe pri nas nadzorovano dopolnilno in popoldne. Vpisovanje dnevno. Honorar smeren. — Diplomirani filozofi. Sm. E.

Vsa radio popravila vam točno, strokovno in a jamstvom ter s predhodnim pregledom in proračunom izvrši tvrdka Philips Radio, Olica 5. maja 4.

Nalivna peresa, boljša, dobro ohranjena kupuje po najvišji dnevni ceni tvrdka EVE-REST, Prešernova 44.

Možje in fantje! Naš čas je prišel Bog nas klič! Zato v nedeljo, 28. t. m., ob 17.30 in v ponedeljek, 29. t. m., ob 6.30 zopet do zadnjega napolnimo uršulinske cerkev. (Duhovna obnova.)

Učite se strojeplaj! Novi eno-dvo-trimesečni tečaj — dnevni in večerni — prične dne 2. decembra. — Največja moderna strojeplajnica: raznovrstni pisalni stroji. Desetprstna učna metoda. Pouk je dopoldne, popoldne ali večer, učne ure po želji obiskovalcev. Praktično znanje, vsakomur koristno! — Učnina smerna. Vpisovanje se vrši dnevno. Na razpolago brezplačni novi prospekt. — Posebni tečaji tudi za steno-grafijo, knjigovodstvo, korespondenco, jezike itd. Izbira predmetov po želji. Priporočljivo tudi dijakom-injam vseh šol ter visokošolcem-kam. Informacije: Trgovsko

dobite

učilišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

Akademikarke-ki, uporabite svoj prosti čas za vsestransko praktično trgovsko-gospodarsko izobrazbo. Predmeti: strojeplaje, stenografija, knjigovodstvo, korespondenca, jeziki itd. vsakomur koristno služijo v zasebnem ali javnem poklicu. — Novi tečaj prične 3. decembra. Podrobne informacije in prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

Staršem onih dijakov-inj, ki letos nimajo rednega pouka, priporočamo, da zaposlijo svoje bčrke in sinove a koristnim delom: Prijavite jih v tečaj strojeplaje, stenografije, knjigovodstva, jezikov itd. Pouk v novih tečajih prične 3. decembra. Izbira predmetov po želji. Učnina smerna. Vpisovanje dnevno. Informacije, prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

Naknadno vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15, za Enoletni trgovski tečaj a pravico javnosti in za Višji trgovski tečaj se vrši naknadno še vsak dan za one dijake-inje, ki zaradi izrednih prilik doslej še niso mogli obiskovati šole. — Na razpolago brezplačen prospekt. — Ravateljstvo.

Najuspešnejši pouk za dijake srednjih, meščanskih in ljudskih šol se vrši v prvem učnem zavodu »Korepetitorij«, Mostni trg št. 17-L. Privatisti in oni, ki nimajo rednega šolskega pouka imajo posebno ugodnosti. Vpisovanje dnevno od 8—12 in od 14—16.

Pomoč pri učenju pod nadzorstvom profesorjev nudimo dnevno po dve uri učenecem srednjih šol. Namen teh tečajev je redna vsakodnevna priprava dijakov-inj za naslednji dan iz vseh predmetov. Važno predvsem za one dijake-inje, ki nimajo rednega pouka so tečaji za posamezne predmete, posebno matematiko. — Posebni tečaji za privatiste. — Pouk vseh modernih jezikov. — Informacije in vpis dnevno od 9—11. Učnina nizka. Vodstvo učnih tečajev, Miklošičeva cesta 22a, I. nadst., Delavska zbornica.

Opozorilo! Staršem onih dijakov-inj srednjih, strokovnih in meščanskih šol, ki letos nimajo rednega pouka, nujno svetujemo, da ne puščajo svojih otrok brez dela. Vpišite jih v tukanjski korepetitorij »Napredek«, ki redno in nemoteno pripravlja dijake-inje za vse šole in razrede, za vse ali posamezne predmete in tudi jezike. Posebni tečaji matematike. Najboljša prilika za uspešno redno šolanje dijakov-inj. Poseben oddelek tudi za privatne izpite. Pouk je priznano najboljši zaradi odlične organizacije in se vrši v ločenih skupinah za vse razrede in to v središču mesta na Kongresnem trgu. Zahtevajte prospekt. Vodstvo specialnih instrukcij, Kongresni trg 2-II.

Dijaki-inje srednjih in višjih šol, ki nimajo predavanj, najuspešneje izkoristijo prosti čas a posojanem tečaju strokovnih predmetov. — Knjigovodstvo, stenografija, strojeplaje, trgovska matematika, trgovstvo, trgovska korespondenca in tudi jeziki. Izbira predmetov po želji. Praktična izobrazba za bodočnost za vsakega. Vpisovanje dnevno, prospekte na razpolago. — Trgovski učni zavod, Kongresni trg 2-II.

Najlepše Miklavžev darilo za dijake: Rečni obzorik, knjižica, ki je posebnost v slovenskem slovstvu. Vsebina: Slovenski pisatelji v podobah. Pregled zgodovine v letnicah. Svet v številkah. Hitro računstvo. Pravopisna pravila. Navodila o lepem vedenju. Tudi izrazi in rekla. Nasveti glede izbire poklica. Pravni nasveti. Zanimivosti. Knjigo dobite v knjižarnah in pri založbi: Novi trg 5. Cena 20 lir.

J. Steinbeck: »Sadovi jezice, I. del, izšlo v založbi »Pluge«, Miklošičeva 30. Napredaj po 70 lir v vseh knjižarnah. Za stalne naročnike ugodni plačilni pogoji. Zahtevajte prospekt!

Knjige založbe »Pluge« so lepo Miklavžev ali božično darilo. Za stalne naročnike ugodni plačilni pogoji. Zahtevajte prospekt!

Gramofonske plošče, tudi rabljene, a slovenski narodni in božični pesmi kupuje po najvišji dnevni ceni tvrdka EVE-REST, Prešernova 44.

Izbrane mladinske knjige bo letos Miklavž kupoval v Mladinski založbi, Stari trg 30.

Vse knjige Mladinske založbe v Ljubljani prodaja na Vrhniki trgovina L. Habšič.

Za današnji dan

Koledar

Nedelja, 28. listopada: adventna, izseljenska nedelja; Gregor III., papež.

Ponedeljek, 29. listopada: Saturnin, škof in mučenec; Illuminata, devica; Paramon, mučenec.

Torek, 30. listopada: Andrej, apostol; Justina, devica in mučenica; Mavra, devica in mučenica; Trojan, škof.

Dramsko gledališče

»Normanski junaki«. — Izven. Ob 16.

Operno gledališče

»Zemlja smehljaja«. — Izven. Ob 16.

Kino Matica

»Veleturist«. — Predstave ob 10.30, 13.30, 15.30 in 17.30.

Kino Union

»Da bi bil vsemogočen«. — Predstave ob 10.30, 13.30, 15.30 in 17.30.

Kino Sloga

»Ljubavna komedija«. — Predstave ob 10.30, 13.30, 15.30 in 17.30.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: v nedeljo: dr. Kmet, Čiril-Metodova 43, mr. Trnkoczy ded., Mostni trg 4 in mr. Ustar, Šelenburgova 7. v ponedeljek: mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva c. 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo vrši od sobote, dne 27. nov., od 20 pa do ponedeljka, dne 29. nov., od 8 mestni zdravnik dr. Logar Ivan.

Černe - železnina

Celovška 59

Nov plemenski kozel je na razpolago za plemenjenje pri g. Nerodu na Viču, Puh-tejeva 3, tako sponoča društvo Mali gospodar, Ljubljana.

Zegoza, zadruga malih gospodarjev, sporoča, da bo razdeljevala korenje in peso samo v ponedeljek, torek in sredo dopoldne in popoldne v svojem skladišču v Medvedovi ulici 4, zadaj za ABC pri gorenjskem kolodvoru. Vsak naročnik naj prinese a seboj naročilnico in denar, nakaj prejme nakazilo in blago. Brez naročilnice ni.

Izšla je Vadnica k Priročniku angleške slovnice; vsebuje 2309 stavkov, ki se strinjajo a paragrafi slovnice. Dobi se v vseh knjižarnah, v tiskarni Slovenija in pri avtorici ge. Juliji Pajman, Trdinova 7. — Cena 55 lir.

V Ljubljani so umrli od 19. novembra do 25. novembra 1943: Abelin Karol, 32 let, mest. rač. inšpektor, Cesta na Rožnik 51; Pirnat Rozalija, 51 let, delavka, Vidovdanska c. 9; Slamenšek Antonija roj. Božič, 37 let, žena hišnika, Franciščanska ul. 30; Kramberger Jurij, 72 let, višji davčni kontrolor v pok., Vidovdanska 9; Černe Viktor, 55 let, zidarški predelavec, Strelška ul. 26; Zidar Franc, 41 let, delavec tobačne tovarne, Cesta dveh cesarjev 169; Ludvig Avgust, 69 let, višji svetnik drž. žel. v p., Cigaletova ul. 1; Putre Ana, 80 let, zasebnica, Vidovdanska cesta 2; Zelenikar Franciška roj. Homovec, 72 let, vdova žel. zvančičnika, Sv. Petra c. 19; Rak Franc, 67 let, uradnik v p., Hirska ulica 26. — V Ljubljani so bolnišnici so umrli: Hajan Ivan, 49 let, tov. delavec, Okiškega ulica 2; Peternevič Josip, 67 let, delavec, Podkrižje 22, obš. Kranjska gora; Mrček Marija, 37 let, zasebnica, Rakek 3; Zakrajšek Matilda roj. Drnes, 39 let, Boštanj, obš. Slivnica Zalna; Rebec Vincenčij, železničar v p., Aljaževa 8; Hrovatin Franc, 41 let, kurjač drž. žel., Borovnica 165; Karbi Maks, 49 let, delavec, Prečna ul. 3; Vidie Avgust, 68 let, trgovski skladiščnik v p., Bohoričeva ul. 14; Smuk Marija, sestra Kviterja, 62 let, usmiljenka sv. Vine, Pavel, Zaloška c. 2; Ježek Gregor, 71 let, čevljar, Poljanska cesta 32.

Radio Ljubljana

dnevni spored za 28. november:

8.30 Alpski zvoki — 9 Nemški rekli in napevi — 10 Poročila v nemščini in slovenščini — 10.15 Orgelska glasba in versko predavanje — 11.30 Prireditve slovenskih domobrancev — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert za razvedrilo — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Pozdrave iz domovine izvajajo radijski orkester, vodi dirigent D. M. Siljanec, sodeluje Komorni zbor — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Popoldanski koncert — 17.45 Kmetijsko predavanje — 19 Virtuozna glasba — 19.30 Poročila v slovenščini, napoved za naslednji dan — 19.45 Mala medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Dunajski zvoki — 21 Konec tedna — 21.40 Prenos iz Beograda — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Glasba za lahko noč.

Dnevni spored za 29. november:

8.30 Jutranji koncert — 9 Poročila v nemščini in slovenščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert za razvedrilo —

1. decembra bo izšla v slovenski poljudno znanstveni knjižnici »Svet« zanimiva in pestro ilustrirana knjiga pod naslovom:

»S premogom in kovinami po svetu in zgodovini«

Knjiga bo prikazala vsa najvažnejša svetovna rudna bogastva, izkopavanje dragocenih in nepogrešljivih kovin in njihovo predelovanje. Sila zanimivi so sestavki, ki pojasnjujejo, kako kapital zasleduje rudna bogastva a svojo politično in denarno močjo, dalje kako so rudna bogastva porazdeljena po svetu in kdo vse jih izkorišča; dalje da poznamo marsikatero kovino šele malo časa, a je danes za človeštvo nepogrešljiva itd.

Knjigo bodo krasile črne slike in važni grafikon. Veliko teh slik je originalnih in jih doslej v naši domači literaturi še ni bilo. Knjigo je po Semjonovu priredil inž. Boris Černigoj in jo čitateljem že zdaj toplo priporočamo. Posebno učeca se mladina bo v knjiži našla mnogo koristnega in poučnega.

Naročajte in berite edino slovensko poljudno znanstveno knjigo »Svet«! »Svet« mora v vsako hišo!

14 Poročila v nemščini — 14.15 Koncert malega orkestra vodi Stenovič — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Popoldanski koncert — 17.45 Zdravniška ura — 18 Pronos javnega simfoničnega koncerta iz velike unisonke dvorane, izvajajo radijski orkester ljubljanske postaje, vodi dirigent D. M. Siljanec, sodeluje Valerija Heybalova, skladbe W. A. Mozarta — 19 Medigra — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.40 To se tiče vsakega — 19.45 Napoved sporeda za naslednji dan, sledi mala medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Ob valčkovih zvokih — 21 Napevi iz zvočnih filmov — 21.40 Prenos iz Beograda — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Glasba za lahko noč.

KINO SLOGA 27-30
Odlična igralna dvojica
Magda Schneider in Albert Maternstock
v velenabavnem filmu

»Ljubavna komedija«

Sodelujejo: Lizzi Waldmüller, Johannes Riemann, Rudolf Carl in drugi.
PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.
ob nedeljah: 10.30, 13.30, 15.30 in ob 17.30.
Nabavite si vstopnice v predprodaji!

KINO UNION 22-21

Vse osrečiti more le HANS MOSER
»Da bi bil vsemogočen«
Hans Moser, Irene von Mayendorff, Lotte Lang, Ruth Eweler, Ivan Petrovič itd.
PREDSTAVE:
ob nedeljah: 10.30, 13.30, 15.30 in ob 17.30.

KINO MATICA 22-41

V veselem nadvse zabavnem filmu
»Veleturist«
bomo videli, kako je kaznovan mošček, ki je hotel preživeti veselo počitnice sredi svoje ženke — V gl. v. igralci: Jesi Stöckel, Trude Hesterberg, Alice Treff itd.
PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.30.
ob nedeljah: 10.30, 13.30, 15.30 in ob 17.30.

Kino Kodljevo — Tel. 41-64

Nadaljujemo s serijo prvovrstnih filmov

»MOJA SI«

Prekrasen film iz družinskega življenja z odličnimi igralci: Willy Birgel, Lotte Koch in Viktor Staal.

Predstave: nedelja matineja ob 10.30, popoldne ob 14.30 in 17.

Obrezovanje in čiščenje sadnega drevja v Ljubljani

Mnogo je lastnikov vrtov v Ljubljani, ki želijo, da bi jim strokovnjaki pravilno obrezali njihovo sadno drevje in grmičje. Večina ljubljanskih vrtov je

MALI OGLASI

Službe

PRODAJALCO
pošteno in vestno, va-
žno prodaje sadja in
zelenjave sprejem.
Naslov v upravi »Slo-
venec« pod št. 583. (b)

MESAR. POMOCNIKA
in hlapca sprejem
takoj. — Jože Musar,
mesar, Sv. Petra ce-
sta št. 61. (b)

Črkoslikarske ali
plesarskega mlajšega
POMOČNIKA
takoj sprejem na de-
lo. — Krulje Karel, čr-
koslikar, Breg 6. (b)

KUHARICO
zanesljivo, snažno in
stalno, ki je zmožna
opravljati vsa ostala
gospodinjstva dela iše-
na oseba. Vsi pozori
po dozvolu. Predsta-
vi naj se med 10—11
dop. v Ulici 3. maja
št. 2-IV. (b)

GOSPODINJSKO
pomočnico vajeno ku-
he in vseh gospodin-
jskih opravil, sprejme-
mo takoj. Naslov v up-
ravi »Slovenec« pod
št. 8135. (b)

Osebi, ki bi rada
IMELO DOM,
nudim vso oskrbo pro-
ti izvrševanju vseh go-
spodinskih del. Po-
nudbe upravi »Slov.«
pod »Takoj« št. 8152.

POSTREZNICA
mlajša, lahka začeti-
ca, za pisarno in dom,
za dopolnilo, dobi slu-
žbo. Voziti tudi vozil-
ce. Naslov v upravi
»Slov.« pod »Takoj« št.
8118. (b)

PRIDNO SLUŽINKO
k dvema otrokoma,
iščem za takoj. Naslov
v upravi »Slov.« pod
št. 8153. (b)

POSTREZNICA
sprejem, Florjanska
ulica 26-I. (b)

Sprejem izurjeno
PLETILJO
za nogavice. — Nastop
takoj. Naslov v upra-
vi »Slov.« pod št. 8134. (b)

DEKLE
gospodinjstva, pomočni-
ca sprejmeta v slu-
žbo dve starejši osebi
na kodeljejem, Pov-
šćova ul. 72-I. (b)

GOSPODINJA
dobra kuharica, mir-
nega značaja, solidna
in zdrava, ki zna ravnati
tudi s perilom, se
sprejmeta za vodstvo
gospodinjstva pri sa-
mostojnem gospodu.
Red in snaga sta
predpogoji. Prehrana
zadostna, drugi po-
goji ugodni. Nastop
takoj ali pozneje.
Osebo se je predsta-
viti in prineti s se-
boj podatek o dose-
danjem slušovanju v
ulici: Bežigrad št. 3,
priliježi, N. Muc. (b)

GOSP. POMOCNICO
mlado in zdravo, za
vsa hišna dela iščem
k dvema osebama. Na-
stop takoj. Naslov v
vseh posloval. »Slov.«
pod št. 8084. (b)

SLUŽINKO
za pomoč v gospodin-
stvu iščem. Večina pod
št. 26. (b)

GOSP. POMOCNICA
mlajša, ki zna dobro
kuhati, dobi stalno
službo pri trgovcu
(2 močbi). Naslov v
upravi Slov. št. 8176.

Službe

MLADA GOSPA
s sodno pisarniško
praksu išče za čim-
prej primerno mesto
v pisarni ali kaj sli-
čnega. Naslov v upra-
vi »Slov.« pod št. 7517.

POSTREZNICA
starejša, išče službo
za nekaj dni v tednu
dnevno ali poldnevno
ali pa samo za nekaj
ur. Sprejme tudi tožja
dela. Naslov v upra-
vi »Slov.« pod št. 8147.

Vajenci

VAJENKO
sprejem takoj. Salo-
na »Fandit, Kongres-
ni trg 3. (v)

VAJENKO
sprejem za damsko
krojaštvo. Ponudbe v
upravi »Slovenec« pod
»Veselj« št. 8066. (v)

Sobe

PRIJETNO SOBICO
takoj oddam solidne-
mu gospodu. Naslov v
upravi »Slovenec« pod
št. 7706. (b)

SOBO V CENTRU
mesta oddam s 1. de-
la. Naslov v upravi »Slo-
venec« pod št. 8122.

LEPO SOBO
ali kabinet, opreml-
jeno, oddam osebi,
ki ga dobi v droge-
riji. KANC, Zidovska
ulica 1. (l)

Stanovanja
išče
Eno ali dvosobno
STANOVANJE
za dve osebi iščem za
takoj. Ponudbe upravi
»Slov.« pod »Takoj«
št. 8156. (b)

Prodamo
ZA MIKLAVŽA
napravo otroški se-
dežni avto, vozilec
za punčko, otroške
harmonike, kitara,
gugalka, konj, sanko
in drsalko št. 20—22.
Naslov v upr. št. 8072.

BREZOVE METLE
držaje za lopate, ome-
la in dobi pri Go-
spodarski zvezi, Blei-
weisova 29 in Mai-
strova 10. (l)

POSODO
za kisanje repe dobi-
te pri Gospodarski zvezi.

JELOV (SMREKOV)
rezan in tesan les,
kakor tudi brestove,
bukove, hrastove, ja-
vorjeve, jesenove, li-
pove in orhove plo-
he, dobi v skladišču
zadruga »Marade« v Zi-
vinovzdravniški ulici
— za Čukarstvo. (l)

KRASNE SPALNICE
prebrane, orebove, je-
senove še na zalogi.
Medvedova 28. Odprto
v turek, četrtke, so-
bota od 15—18. Pobi-
tvo Malešice. (b)

KUHINJSKO OPRAVO
malo rabljena poreni
prodaja, Ljanska cesta
št. 109. (b)

OTR. POSTELJICO
železno, emajlirano,
dobro ohranjeno, in
gugalka konja po-
ceni prodaja. Medve-
dova cesta 27, pril. (l)

MOSKI PLAŠČ
za srednje veliko po-
stavo, angleško blago,
prodaja. Ogleda se la-
hko vsak dan pri kro-
jaču Petrovič, Tabor
št. 4. (l)

STEDILNIK IN KOZO
mlado, prodaja, Jarč-
kova pot 109. (l)

SPALNICE
jedilnice in kuhinje
ugodno kupite pri mi-
zarstvu Stigl. — Ogled
vsako nedeljo, torej
in četrtke od 3—5 v
gostilni na Celovški c.
št. 72. (b)

UGODNO PRODRAM
dva zimsko površnika,
mizo za krojaški stroj,
zapetno oro in dva
damska kostuma, rjav
in moder. Kamniška
ulica št. 15. (l)

SKORNJE
moške, boks št. 40, do-
bro ohranjene, pro-
dam. Celovška c. 21.

DAMSKO KOLO
znane »Adler«, do-
bro ohranjeno in zofa
prodaja. Mrak, Go-
spodarska 10, pril.

GOJZERCE
št. 42, prodaja. Naslov
v upravi »Slov.« pod
št. 8024. (b)

Tel.
40
88

DRVA
PREMOG
GOMBAČ
GLEDAlišKA 14

ZELEZNE PEČI
različne velikosti, raz-
prodaja šušterščih, me-
hanska delavnica na
Tyrševi cesti št. 13
(Figovec, levo dvor.)

OREHOVO SPALNICO
lepo, prodaja mizarstvo
Josip Goljar, Gerbič-
eva ulica 51. (b)

PRODAM
veliko knjižno stojalo
in nova vrata. Šelen-
burgova ulica 1. (l)

MISI, PODGANE
in škarje zanesljivo
pokončate s strupom,
ki ga dobi v droge-
riji. KANC, Zidovska
ulica 1. (l)

JEDILNI SERVIS
za 6 oseb, nerabljene,
prodaja. Naslov se iz-
ve pri hišniku: Vrta-
ča št. 5. (l)

LEPEGA PRASIČA
15 mesecev starega —
prodaja. — KUPIM:
slamo, peso in repo.
Naslov v upravi »Slo-
venec« pod št. 8131. (j)

2000 KOMADOV
14-10 in političnih
steklenic, prodaja. Le-
povska 15. (l)

150 do 200 kg SENA
prodaja. Pojasnila da-
je »NOVAK«. Cesta
Mestni trg 58. (l)

ZELEZNO PEČICO
in nekaj celi prodaja.
Naslov v upravi »Slo-
venec« pod št. 8155.

Premog
I. POGAČNIK
Bohoričeva ulica št. 8
Telefon št. 23-59

RABLJENA OKNA
mesečen, dvokrilna —
prodaja. Kocbek, Pet-
rankova (Komenskoga)
št. 26. (l)

100 m KABLA
štrilinskega prodaja Fr.
Kristan, Tyrševa cesta.

SPALNICO
skoraj novo, s tridel-
no omaro, brez pi-
he, posamezne omare,
preprost kauč, otroška
stojica napredaj v
trgovini »Oglede« na
Mestnem trgu 5 (vhod
skoz vrata). (b)

LISICI OVATNIK
(Silberfuchs), lep, na-
prodaja. Na ogled pri
vrtiki Dolenc, krznar-
stvo, Sv. Petra c. 19.

JEDILNICO
in preprogo 2,75x3,25
m prodaja. Naslov v
upravi Slov. št. 8085.

SAKSOFOON
alt, čisto nov, zame-
njam za radio ali
ugodno prodaja. Na-
slov v upravi »Slov.«
pod št. 8081. (b)

ZELEZNO PEČ
pripravno za pisarno,
prodaja. Naslov: Pe-
tricijska mehanika, Ko-
lovdorska ulica 18. (l)

MANJŠI VOZ
močan, za enopre-
nosnega konja, upora-
bljiv tudi za samostoj-
no voziti, takoj napredaj.
Naslov v upravi Slov.
venec pod št. 8181.

TRGOVSKA OPRAVA
orhova korenine, ve-
lika, krasna, vitrina
pult, blagajna, miza,
dobro ohranjene, pro-
dam. Ponudbe pod:
»Orehova korenine« v
upravi »Slov.« št. 8182.

KORENJE
prodaja. Trnovski pri-
stan št. 20. (l)

PAPIRNICA
Bahovec Ivan, Tromo-
stovje-Kresija, prodaja
bolezne in žepne ko-
ledarje že za 1. 1944.

NOVO LISICO
prodaja po ugodni ce-
ni. Vprašati je v trgo-
vini Kamensk, Bežig-
rad — Einspielerjeva
ulica 20. (l)

Kupimo

REPO IN ZELJE
za ribanje ter korenje
in pesa za krmu ku-
kupe Gospodarska zve-
za, Bleiweisova 29.

PISALNI STROJ
dobro ohranjen, kupi-
mo. Pellegriano, Kolo-
vdorska 6.

STARE URE
zapetne in žepne —
samo v dobrem stanju,
kupim. Janko Jazbec,
utrski mojster, Mi-
klošičeva c. 12.

STEKLENICE
razne vrste, kupujemo.
Plačamo dobro. Na va-
šo željo jih prevzema-
mo na domu. — B.
Guštin, Vodnikov trg
št. 2.

OD »MAMA« MLEKA
prazne škatlice zopet
kupujemo. B. Guštin,
Vodnikov trg 2.

BOB
liščje in dihurje-
ve, nove in stare,
stare in nove us-
njate kovčke in
aktivke, ter dobro
ohranjene polhove
čepice, dalje čebeln-
i voski, domače
setino, začaje kože,
tudi letne polhove
kože, surove in že
strojene ter vse
kože od divjačine
in nogometne žoge
in duše kupuje tr-
govina ZDRAVICA,
Ljubljana, Stari trg
št. 30. (b)

KITARO
že rabljeno in dobro
ohranjeno, kupim. Po-
nudbe upravi »Slov.«
pod »Kitaras« št. 8103.

MIZARSKO MIZO
dobro ohranjeno ali
novo, kupim. PERKO,
Vodnikova 111. (b)

SREBRNINO
različne izdelke in
stare kovance kupim.
Naslov v upravi »Slo-
venec« pod št. 8125.

ZA NAKUP KOZ
domačih kuncen in od
divjih zajcev je po-
oblaščen edini »Ze-
nabaz« na Gallusovem
nabrežju št. 33. Niže
sprejema le ob petkih
ves dan. (b)

NOTNO STOJALO
leseno, kupim. Naslov
v upravi »Slov.« pod
št. 8063. (b)

DESKE
rabljene, toda še do-
bre in zdrave, kupim.
Inž. Prezelj, Wolfova
ulica 3. (b)

KURNICO
dobro ohranjeno, top-
lo, praktično urejeno,
kupim. Inž. Prezelj,
Wolfova ulica 3. (b)

MOSKE OBLEKE
stare čevlje, perilo,
pohištvo itd. stalno
kupuje: DRAME Aloj-
zija, Ljubljana, Gallu-
sova nabrežje 29. (l)

JEDILNICO
kupim. Borok, Bie-
dermayr ali drugo,
dobro ohranjeno ali
novo. Ponudbe upra-
vi »Slov.« pod »Je-
dilnic« št. 8069. (b)

STELJO
kupimo. — Petrona, Na-
slov: Tyrševa 35a. (b)

TRGOVINA »OGLED«
Mestni trg št. 5 (vhod
skoz vrata) kupi vsako-
vrstno pohištvo, pre-
proge, šivalne stroje,
kauče, otomane, žim-
nice, umetniške slike
in druge uporabne
predmete. (b)

SKORNJE
mehke, dobro ohran-
jene, št. 42, 43, 44,
kupim. Ponudbe og-
l. »Slov.« pod »Po-
trebnosti« št. 8175. (b)

SANI
dobro ohranjene »Luk-
suzne« za konjsko
vprego, kupim. Naslov
v upravi »Slov.« št. 8177.

KONJSKO OPREMO
(koloselj, komat) kupi-
mo. Naslov v upravi
»Slov.« pod št. 8178.

Posestva

KUPIM HIŠO

eno ali dvostanovanjsko;
znotraj bloka. —
Cena od 150.000 lir.
Ponudbe na: Sv. Pe-
tra cesta 30-I. (p)

POSESTVOI

V bližini Ljubljane se
odda v najem ali v
% pridelka večje po-
sestvo resnim, pošte-
nim ljudem. Pismene
ponudbe upravi »Slo-
venec« pod »Lepo po-
sestvo« 8029. (p)

ZEMLIŠČA

V Rožni dolini v iz-
meri 12.000 m² in v
siški 10.000 m² in v
15-tisoč m², prodaja. Za-
jace Andrej, realiteta
pisarna, Tavčarjeva 10
Ljubljana. (p)

PARCELE

prodaja ob Plečnikov
aveniji, na Vodovodni
cesti, v siški, za Be-
žigradom in na vzhod-
ni strani. Zajec An-
drej, realiteta pisar-
na, Tavčarjeva ul. 10.

HIŠO

ob Celovški cesti in
dvonadstropno hišo za
Bežigradom prodaja.
Zajec Andrej, realiteta
pisarna, Tavčarjeva
ulica 10. (p)

Šiv. stroji

KROJASKI STROJ
z okroglim čolnikom,
znane »Singer« v zelo
dobrem stanju po-
ceni prodaja. — Pred
skofijo 19, hišnica.

ŠIVALNI STROJ
pogreznjen in krojaški
prodaja. Gasliška 10,
Siška. (b)

Šivalni stroj
»SINGER«
prodaja za 1000 lir.
Naslov v upravi »Slo-
venec« pod št. 8113.

ŠIVALNI STROJ
»Singer«, nov, pogre-
znjen, po nizki ceni na-
prodaja. Salendrova 6,
11. nadst. Seme.

ŠIVALNI STROJ
»Singer«, ugodno pro-
daja trgovina »Oglede«.
Mestni trg št. 5 (vhod
skoz vrata). (b)

Avto-motor

PRODAM
motorni tricikel (mo-
torcarol), močnost do
400 kg. Vprašati Pe-
tronafila, A. Hmeljak,
Ljubljana, Ciril-Meto-
dova 35a, prej Tyr-
ševa. (oo)

DVE MALI LIMUZINI
(Mercedes 4 cil.) še v
novem stanju, najno-
vejši model in »FIAT-
Topolino« pod normal-
no ceno današnje vred-
nosti napredaj. Na-
slov v upravi »Slov.«
pod št. 8141. (b)

KUPIMO GUME
(avto, motor, bicikel)
ter orodje za ključa-
ništvo in mehaniko.
Merkur, Puharjeva 6.

1 MOTORNA KOLESA
125, 350 in 500 cm,
še v novem stanju,
zelo ugodno napredaj.
Naslov v upravi »Slo-
venec« pod št. 8136.

Obri

Pozor stavebniki
in
hišni posestniki!
Dobavljamo, polagamo
in služimo stare
PARKETE

JOSIP BRLEC
Ljubljana
KOLOVDORSKA 28

PLESKAM
stare in nove pohištvo
in otroške vozičke. —
Delo izvršim solidno
in po ugodnih cenah.
Ambrožič, Poljanska
cesta št. 12. (b)

Popravljam
PUNČKE
ter delam lasulje. Salo-
na »Fandit, Kongres-
ni trg št. 3. (b)

STARE KRAVATE
popravljamo, izdel-
ujemo perilo za novo-
rojenčke in otroke ter
enlame pletenice in
drugo. — A. E. R., No-
vi trg 5, priliježi. (b)

Zahvala
Za mnogo topla sožalja, ki
so nam bila izkazana ob brid-
ki izgubi našega ljubljene
očeta, starega očeta in tasta,
gospoda

Ludvik Avgusta
svetnika drž. železnice v p-
se najtopleje zahvaljujemo.

Posebno se zahvaljujemo glas-
benemu društvu »Sloga« za
ganljive žalostinke, stanov-
skim in lovskim tovarišem za
častno spremstvo, prijatelju
Zupanu Lenartu za poslovi-
ne besede, darovalcem vencev
in cvetja ter vsem, ki so bla-
gopokojnega spremila na zad-
nji poti ali kakor koli poča-
stili njegov spomin.

Sveta maša zadušnica bo da-
rovana 30. t. m. ob pol osmih
v cerkvi Marijin. Obznanjenja.
Zaluzjo ostali.

Zaluzjo ostali
Zaluzjo ostali.

Zaluzjo ostali
Zaluzjo ostali.

Zaluzjo ostali
Zaluzjo ostali.

Zaluzjo ostali
Zaluzjo ostali.

Zaluzjo ostali
Zaluzjo ostali.

Zaluzjo ostali
Zaluzjo ostali.

Zasluzek

DOBER ZASLUZEK

nudimo moškim in
ženskam s prodajo se-
zonskega artikla. Pri-
merno za penzioniste,
revne študente, brez-
poselne itd. Naslov v
upravi Slov. št. 8082.

Pouk

GOSPA
poučuje nemščino in
italijanščino po poseb-
no hitri metodi. Cene
ugodne. Rimska cesta
št. 10, 1. nad., desno.

HARMONIKARSKI
tečaj. Dijake, dijaki-
nje ter ostalo mladino
vabimo, da se vpišejo
v harmonikarski tečaj.
Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 7881. (b)

MATEMATIKO
višjo za tehnike viso-
koscilce, kakor tudi
matematiko in fiziko
za srednje šole pou-
čuje matematik - viso-
koscilec. — Informacije
dnevno od 11—12 in
od 14—15 pri g. Lav-
riču, Bleiweisova ce-
sta (Tyrševa) 17, 1.
nadst., desno. (u)

Knjige
PRODAM
več krasno vezanih
hrvatskih znanstvenih
knjig, povesti in pes-
mi. Naslov v upravi
»Slov.« pod št. 8110.

V Pokrajinski šolski
založbi je izšel Ivana
Repovša

NAUK O GLASBI
I. del, ki obsega občo
glasbeno teorijo za
učiteljske šole in glas-
bene zavode.

Glasba
LASTNIKI
GLASOVIRJEV!
Posluzite se moje
telefonske šte. 39-23,
ki je v novem razvo-
kar izšel imeniku.
Uglaševalce glasovirjev
JURASEK, Zrinjskega
cesta 7-II, Ljubljana.